

Eiropas
Komisija

2020. gada ziņojums par ES pilsonību

Pilsoņu līdzdalības veicināšana un viņu tiesību aizsardzība

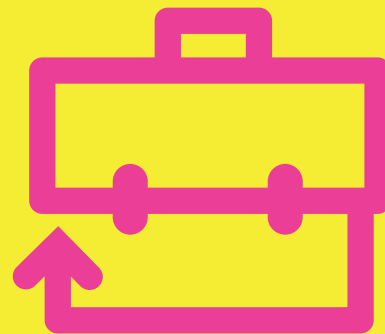
Taisnīgums
un patērētāji

© European Union, 2020

Atruna: Pārpublicēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Saturs

Ievads	2
Demokrātiskās līdzdalības stiprināšana, pilsoņu iespēju paplašināšana un pilsoņu iekļaušanas sekmēšana ES	8
Faktiska balsstiesību izmantošana.....	11
Pilsoņu līdzdalības sekmēšana demokrātiskajā procesā	16
Brīvas pārvietošanās atvieglošana un ikdienas dzīves vienkāršošana	22
Uzlabota juridiskā noteiktība saistībā ar brīvas pārvietošanās tiesību izmantošanu.....	24
Pārrobežu nodarbinātības un ceļošanas vienkāršošana.....	28
ES pilsonības aizsardzība un atbalstīšana	30
ES pilsonības aizsardzība	32
ES pilsonības un ES vērtību veicināšana	35
ES pilsoņu aizsardzība Eiropā un ārvalstīs, tostarp krīzes/ārkārtas situācijās	38
Solidaritāte darbībā ES pilsoņu labā.....	40
Solidaritāte darbībā to ES pilsoņu labā, kuri atrodas ārpus ES	42
Secinājumi	46
Pielikums, kurā norādīta jauna informācija saistībā ar darbībām, par kurām tika paziņots 2017. gada Ziņojumā par ES pilsonību	48

levads

Līdztekus mieram ES pilsonība ir viens no nozīmīgākajiem Eiropas projekta sasniegumiem, un pasaulē tā ir unikāla. ES pilsoņu tiesībām, tostarp pārvietošanās brīvībai, politiskajām un demokrātiskajām tiesībām un ES pilsoņu tiesībām saņemt citu dalībvalstu konsulāro aizsardzību, ja to dalībvalsts nav pārstāvēta attiecīgajā trešā valstī, ir bijusi transformējoša ietekme uz Eiropu. Pašlaik vairāk nekā 13,3 miljoni eiropiešu¹ izmanto savas tiesības uzturēties citā ES valstī.

Komisija reizi trijos gados ziņo par ES pilsonības noteikumu piemērošanu² un ierosina jaunas prioritātes nākamajiem trim gadiem. Kopš pēdējā ziņojuma par ES pilsonību, kas tika sagatavots 2017. gadā, ir radušās ievērojamas grūtības saistībā ar ES pilsoņu tiesību izmantošanu, tostarp Covid-19 pandēmijas kontekstā, un ir notikušas arī daudzas pozitīvas pārmaiņas. Piemēram, deviņi no desmit Eiropas pilsoņiem tagad zina terminu “Eiropas Savienības pilsonis”, un tas ir lielākais līdz šim reģistrētais rādītājs³. Turklāt vēlēšanu aktivitāte pēdējās Eiropas Parlamenta vēlēšanās bija visaugstākā pēdējās divās desmitgadēs⁴, un to lielā mērā paaugstināja jauni un pirmreizēji vēletāji. Dzimumu īpatsvara atšķirība balsošanā un Eiropas Parlamenta sastāvā ir vēl vairāk samazinājusies. Atbalsts pārvietošanās brīvībai ir sasniedzis augstāko līmeni pēdējos 12 gados⁵.

Kopš pēdējā ziņojuma par pilsonību Eiropā ir radušās spēcīgas sociālās kustības saistībā ar tādiem jautājumiem kā klimata pārmaiņas, ekonomika un nodokļi, rasisms un līdztiesība. Šīs kustības bieži vien apvienoja protestus uz ielām ar tiešsaistes aktīvismu, veiksmīgi pārvarot ģeogrāfiskās un valodu robežas, lai radītu sinerģiju visas Eiropas un pat pasaules mērogā. Pat ja kādreiz ir bijušas šaubas par Eiropas pilsoņu vēlmi iesaistīties politiskos procesos, pēdējie gadi ir parādījuši, ka viņi vairāk nekā jebkad agrāk

vēlas paust savu viedokli un veidot sabiedrību, kurā dzīvo.

Pēdējā laikā ir bijis jāsastopas ar daudziem sarežģītiem izaicinājumiem. Covid-19 krīze parāda, cik

9/10
Eiropas pilsoņiem
tagad zina terminu
“Eiropas Savienības pilsonis”.

lielā mērā eiropieši ir paļāvušies uz brīvu pārvietošanās un ir no tās atkarīgi ekonomisku un personisku iemeslu dēļ. 2020. gada pirmajā pusē tūkstošiem eiropiešu bija iestrēguši ārzemēs pēc Covid-19 uzliesmojuma noteikto ceļošanas ierobežojumu dēļ, tāpēc ES un tās dalībvalstis veica vēl nebijušus koordinācijas pasākumus, kuru rezultātā vairāk nekā 600 000 pilsoņu varēja droši atgriezties mājās. Kamēr Eiropa rīkojās, lai glābtu savus pilsoņus ārvalstīs, radās jautājumi par to, vai nevajadzētu racionalizēt ES resursu apvienošanu trešās valstīs un padarīt pilsoņiem nodrošināto palīdzību elastīgāku. Gan pandēmijas laikā, gan arī Eiropas Parlamenta vēlēšanu laikā un pēc tām eiropieši tika pakļauti dezinformācijai tiešsaistē, kas apdraudēja pamatprasību par viņu demokrātisku līdzdalību sabiedriskajā dzīvē, kā arī viņu spēju veikt apzinātu izvēli.

ES pilsoņu dzīvi ikdienā joprojām ietekmē daudzi administratīvie un juridiskie apgrūtinājumi, lai gan tos aizēno jauno tehnoloģiju ietekme un pasaules mēroga ārkārtas situācija veselības jomā. Šie apgrūtinājumi ir dažādi, sākot no sarežģītām balsošanas procedūrām mobilajiem ES pilsoņiem līdz nepietiekamām digitālajām iespējām saistībā ar administratīvajām procedūrām un pārrobežu darba ņēmējiem

piemērojamajiem nodokļu režīmiem. Turklāt Brexit referendums, kura rezultātā Apvienotā Karaliste izstājās no ES, ir ietekmējis gandrīz 3,7 miljonus ES pilsoņu⁶, kuri ir apmetušies uz dzīvi Apvienotajā Karalistē, un miljoniem Apvienotās Karalistes valstspiederīgo, kuri zaudēja ES pilsoņa statusu.

Ziņojums par pilsonību ir cieši saistīts ar Komisijas sešiem pamatuzstādījumiem Eiropai⁷ un jo īpaši ar jauno impulsu Eiropas demokrātijai un pilsoņu tuvināšanai ES. Tas ir jāskata kopsakarā ar citām iniciatīvām, piemēram, jauno Stratēģiju par Pamattiesību hartas piemērošanas stiprināšanu⁸ un jo īpaši Eiropas Demokrātijas rīcības plānu⁹, un kā šo iniciatīvu papildinājums. Šajā ziņojumā izklāstītās darbības un prioritātes ir tieši vērstas uz pilsoņu iespēju paplašināšanu, tādējādi papildinot Eiropas Demokrātijas rīcības plānu, kurā tiek risinātas galvenās problēmas, ar ko saskaras mūsu demokrātijas, un ir aptvertas politikas jomas, kurām ir plaša ietekme uz sabiedrību¹⁰.

Ierosināto prioritāšu pamatā ir īpašas apspriešanās¹¹, tostarp sabiedriskā apspriešana par ES pilsoņu tiesībām un Eiroparometra zibensaptauja par ES pilsonību un demokrātiju¹², kā arī pētniecība, tostarp darbs, ko veicis Akadēmiskais tīkls ES pilsoņu tiesību

> 600 000

ES pilsoņu, kuri bija iestrēguši ārzemēs pēc Covid-19 uzliesmojuma, ir droši nogādāti mājās, pateicoties ES un tās dalībvalstu bezprecedenta koordinācijas pasākumiem.

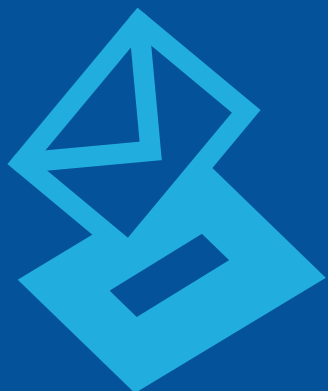
jomā. Nosakot savas prioritātes, Komisija ir arī tieši izmantojusi daudzās vēstules, kuras tā ir saņēmusi no pilsoņiem, kuri regulāri raksta, lai izklāstītu problēmas un pārbaudījumus, ar kuriem tie saskaras, izmantojot savas tiesības ikdienas dzīvē.

2020. gada Ziņojumu par pilsonību veido divi atsevišķi dokumenti: šis ziņojums un Ziņojums saskaņā ar LESD 25. pantu¹³, kurā aplūkota Tiesas judikatūra pilsoņu tiesību jomā.

Ziņojumā ir izvērtēti panākumi, kas ES pilsonības jomā gūti kopš 2017. gada ziņojuma publicēšanas, un ir ierosinātas jaunas prioritātes un darbības, lai sniegtu reālus ieguvumus ES pilsoņiem, nodrošinot,

ka viņi var izmantot savas pilsoņu tiesības praksē, jo īpaši pārrobežu kontekstā. Tajā izklāstītas vairākas konkrētas darbības un prioritātes saistībā ar četrām galvenajām tēmām:

- demokrātiskās līdzdalības stiprināšana, pilsoņu iespēju paplašināšana un pilsoņu iekļaušanas sekmēšana ES;
- brīvas pārvietošanās atvieglošana un ikdienas dzīves vienkāršošana;
- ES pilsonības aizsardzība un atbalstīšana;
- ES pilsoņu aizsardzība Eiropā un ārvalstīs, tostarp krīzes/ārkārtas situācijās.

Demokrātiskās līdzdalības
stiprināšana, pilsoņu iespēju
paplašināšana un pilsoņu
iekļaušanas sekmēšana ES

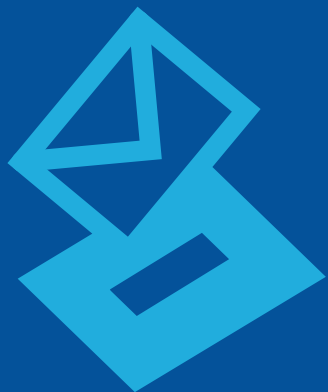

Demokrātiskās leģitimitātes pamatā ir politikas un lēmumu pieņemšanas pārredzamības palielināšana un pilsoņu iesaistīšana apspriedēs.

Vēlētāju aktivitāte Eiropas Parlamenta
2019. gada vēlēšanās sasniedza
25 gadu augstāko līmeni,
ko paaugstināja Eiropas jauno un
pirmreizējo vēlētāju dalība.

FAKTISKA BALSSTIESĪBU IZMANTOŠANA

Balsošana un kandidēšana vēlēšanās ir demokrātiskas sabiedrības pamats. Vēlētāju aktivitāte 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās bija visaugstākā pēdējās divās desmitgadēs. **Vēlētāju aktivitāti** paaugstināja jauni un pirmreizēji vēlētāji. Vēlēšanās piedalījās arī lielāks skaits sieviešu, un dzimumu īpatsvara atšķirība balsošanā samazinājās no 4 % 2014. gadā līdz 3 % 2019. gadā. Parlamentā ievēlēto sieviešu skaits palielinājās no 37 % līdz 39,4 %. Dati par citu nepietiekami pārstāvētu grupu dalību vēlēšanās joprojām ir pieejami ierobežotā apmērā, jo tos apkopo tikai dažas dalībvalstis¹⁴.

Tomēr **nepietiekami pārstāvētas vēlētāju kategorijas** saskaras ar papildu problēmām. Cilvēkiem ar rases vai etnisko piederību minoritātei var būt grūtāk nekā pārējiem iedzīvotājiem tikt iekļautiem kandidātu sarakstos, reģistrēties vēlēšanās vai veikt citas vēlēšanu procedūras. Piemēram, vēlēšanu procesos bieži vien tiek ļaunprātīgi izmantota daudzu romu sociālā un ekonomiskā neaizsargātība¹⁵, pērkot viņu balsis vai manipulējot ar tām, kā arī izmantojot tiešu spiedienu vai draudus. Romu sekmīga iekļaušana ir atkarīga no tā, vai tiek pienācīgi izmantotas viņu tiesības balsot un kandidēt vēlēšanās. Tādēļ dalībvalstīm būtu jāpieliek lielākas pūles, lai uzlabotu informētību par vēlēšanām nolūkā palielināt romu un citu nelabvēlīgos apstākļos esošu grupu līdzdalību, nodrošinot, ka viņi vēlēšanās var izdarīt brīvu un apzinātu izvēli, un veicinot viņu politisko pārstāvību¹⁶.

Personas ar **invaliditāti** joprojām ir nepietiekami pārstāvētas vēlēšanās, gan īstenojot savas tiesības balsot, gan tiesības tikt ievēlētām. Šie pilsoņi saskaras ar dažādiem šķēršļiem, piemēram, ierobežotu telpu un vēlēšanu zīmju pieejamību vai

nepietiekamu piekļuvi informācijai par kandidātiem un debatēm. Tiek lēsts, ka 800 000 ES pilsoņiem no 16 dalībvalstīm, iespējams, tika liegtas tiesības piedalīties Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanās¹⁷, jo viņu valsts noteikumos un organizatoriskajā kārtībā nav pietiekami ņemtas vērā viņu īpašās vajadzības. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un Eiropas Parlamentu, lai personām ar invaliditāti garantētu ar citiem vienlīdzīgas politiskās tiesības¹⁸ un jo īpaši lai nodrošinātu, ka šīs tiesības tiek izmantotas nākamajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Daudzas dalībvalstis īstenoja īpašus pasākumus, lai uzlabotu **sieviešu līdzdalību** ES vēlēšanās¹⁹. Tie cita starpā bija šādi: politiskajām partijām paredzētā valsts finansējuma sasaiste ar sieviešu politiskās līdzdalības veicināšanu²⁰, kvotu sistēmas kandidātu sarakstiem²¹ un vispārēja pienākuma ieviešana politiskajām partijām izveidot dzimumlīdzsvarotus kandidātu sarakstus²². Tomēr joprojām ir daudz risināmu problēmu. Naida runa tiešsaistē un kibervardarbība pret sievietēm politikā arvien biežāk rada šķēršļus sieviešu politiskajai līdzdalībai, piemēram, atturot kandidātes no kandidēšanas uz amatu²³.

Ģatavojoties nākamajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām, Komisija organizēs **augsta līmeņa** pasākumu, kurā pulcēsies dažādas iestādes, lai risinātu problēmas, kas saistītas ar vēlēšanu procesiem, kā arī ar pilsoņu iespējām piedalīties demokrātiskajā procesā kā vēlētājiem un kandidātiem.

Komisija, izmantojot **Eiropas sadarbības tīklu vēlēšanu jautājumos**, ir palīdzējusi ES dalībvalstīm apmainīties ar paraugpraksi, kas sekmē dažādu pilsoņu grupu dalību vēlēšanās,

un turpinās to darīt arī nākotnē²⁴. Komisija arī turpinās sniegt atbalstu, lai veicinātu paraugpraksi minētajā tīklā atbilstīgi augstākajiem Eiropas standartiem attiecībā uz brīvām un godīgām vēlēšanām, tostarp atbilstīgi Eiropas Padomes Venēcijas komisijas ieteiktajiem standartiem²⁵.

Komisija 2021. gadā organizēs darbseminārus par jautājumiem, kas saistīti ar Eiropas sadarbības tīklu vēlēšanu jautājumos, konkrēti, par: i) Eiropas Parlamenta vēlēšanu pieejamības uzlabošanu; ii) praksēm saistībā ar attālināto balsošanu un jo īpaši elektronisko balsošanu (e-balsošanu) vai tiešsaistes rīkiem, kas var sekmēt demokrātisku līdzdalību elektroniskā vidē, vienlaikus risinot ar drošību un konfidencialitāti saistītos jautājumus²⁶; un iii) rādītāju izstrādi, piemēram, par konkrētu grupu demokrātisku līdzdalību. Turpinot sekmēt **Eiropas dimensiju Eiropas Parlamenta vēlēšanās**, tiek stiprināta saikne starp iedzīvotājiem un Eiropas iestādēm un līdz ar to Eiropas līmeņa lēmumu pieņemšanas demokrātiskā leģitimitāte. Tādējādi arī tiek veicināta politiskā atbildība. Lai nodrošinātu politiķu atbildību, iedzīvotājiem ir jāredz skaidra saikne starp kandidātu valsts mēroga kampaņām un programmām, Eiropas līmeņa politiku un politiskajām partijām, ar kurām viņi ir saistīti. Vēlēšanu kampaņas laikā 2019. gadā izmantotajos materiālos būtiska uzmanība bija veltīta ar Eiropu un Eiropas jautājumiem saistītiem tematiem, piemēram, “vērtībām”, “ekonomikai”, “sociālajiem jautājumiem” un “videi”²⁷. Vairākas politiskās partijas sniedza vēlētajiem informāciju par savu piederību Eiropas partijām, un dažas partijas

4 no 10

ES pilsoņiem (43%) pauda uzskatu, ka kandidātu saraksti, kuros būtu iekļauti citu ES valstu pilsoņi, domājams, palielinātu viņu vēlmi balsot nākamajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Istenoja pasākumus, lai uzlabotu informētību par vēlēšanu Eiropas dimensiju, izmantojot savus kampaņas materiālus un tīmekļa vietnes. Divas politiskās partijas bija tieši pārstāvētas vairākās dalībvalstīs un kampaņā ietvēra viseiropas programmu²⁸. Viens Eiropas Parlamenta deputāts tika ievēlēts no šādas partijas Vācijā²⁹. Atbildot uz jautājumu par šo tematu 2020. gada Eiropabarometra aptaujā³⁰, vairāk nekā četri no 10 respondentiem (43 %) pauda uzskatu, ka kandidātu saraksti, kuros būtu iekļauti citu ES valstu pilsoņi, domājams, palielinātu viņu vēlmi balsot

nākamajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Arvien lielāka pilsoņu grupa, kam ir tiesības balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās, ir **“mobilie” ES pilsoņi** — pilsoņi, kuri devušies dzīvot, strādāt vai mācīties uz citu dalībvalsti³¹. Tiek lēsts, ka 2019. gadā no vairāk nekā 17 miljoniem mobilo ES pilsoņu Eiropas Savienībā gandrīz 15 miljoni³² bija tiesīgi balsot (vairāk nekā 3 % no kopējā ES balsstiesīgo iedzīvotāju skaita) 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Tomēr salīdzinoši neliels skaits šo pilsoņu³³ izmantoja savas tiesības.

Gandrīz divas trešdaļas respondentu (65 %), kas tika uzrunāti nesējā Eiropabarometra aptaujā³⁴, pauda viedokli, ka iespējaazināties ar **palīdzības dienestu**, kas pilsoņiem sniedz informāciju par Eiropas Parlamenta vēlēšanām un balsošanas procedūrām, veicinātu viņu vēlmi balsot nākamajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Vairāk nekā 60 % no personām, kas piedalījās atklātajā sabiedriskajā apspriešanā par šo ziņojumu, uzskatīja, ka netiek darīts pietiekami daudz, lai informētu pilsoņus par viņu ES pilsoņu tiesībām, un visbiežāk minētais šķērslis (22 %) bija informācijas trūkums valsts līmenī. Komisija ciešā sadarbībā ar Parlamentu izskatīs iespēju izveidot īpašu kopīgu resursu, lai atbalstītu ES pilsoņu spēju izmantot savas vēlēšanu tiesības, kā arī sniegs viņiem papildu kanālus, kur ziņot par šķēršļiem un incidentiem, kas ietekmē viņu politisko līdzdalību. Šī iespēja līdz 2023. gada rudenim būtu jānodarbo pieejama gan ES pilsoņiem (tostarp mobilajiem ES pilsoņiem), gan attiecīgajām iestādēm.

Mobilajiem ES pilsoņiem arī savā dzīvesvietas dalībvalstī ir tiesības balsot un kandidēt **pašvaldību vēlēšanās** un **Eiropas Parlamenta vēlēšanās**. Tomēr viņu aktivitāte vēlēšanās bieži vien ir zemāka nekā to pilsoņu aktivitāte, kuri ir attiecīgās valsts pilsoņi. Tas daļēji ir saistīts ar to, ka ir sarežģīti reģistrācijas procesi³⁵ un nepietiekamas balsošanas iespējas³⁶. Komisija plāno atjaunināt attiecīgās direktīvas³⁷, lai stiprinātu mobilo pilsoņu spēju izmantot savas vēlēšanu tiesības. Tas ietvertu šo noteikumu atjaunināšanu, precizēšanu un stiprināšanu ar mērķi nodrošināt, ka ar tiem tiek atbalstīta mobilo ES pilsoņu plaša un iekļaujoša līdzdalība. Jomas, kuras būtu jāaptver, cita starpā ir šādas: mērķtiecīgas informācijas sniegšana mobilajiem ES pilsoņiem³⁸, arī par vēlēšanu reģistrācijas termiņiem, sekām un

ilgumu; informācijas apmaiņa par mobilo ES pilsoņu — vēlēšanu un kandidātu — reģistrāciju Eiropas Parlamenta vēlēšanās; nepieciešamie pielāgojumi pēc Brexit.

Vairākas ES dalībvalstis³⁹ liedz saviem pilsoņiem, kuri pastāvīgi uzturas citās valstīs, tiesības balsot valsts parlamenta vēlēšanās. Šie pilsoņi, kuriem ir **liegtas balsstiesības**, bieži vien saskaras ar izslēgšanu no politiskās dzīves gan savā izcelsmes valstī, gan dzīvesvietas valstī. Komisija 2014. gada ieteikumā⁴⁰ mudināja dalībvalstis atļaut saviem pilsoņiem iesniegt pieteikumu, lai saglabātu reģistrāciju vēlēšanu reģistrā un tādējādi arī savas balsstiesības. Komisija turpinās uzraudzīt situāciju un aicina attiecīgās dalībvalstis atcelt šos balsstiesību atņemšanas noteikumus.

Vairāk nekā

60%

no personām, kas piedalījās atklātajā sabiedriskajā apspriešanā par šo ziņojumu, uzskatīja, ka netiek darīts pietiekami daudz, lai informētu pilsoņus par viņu ES pilsoņu tiesībām..

3%

no kopējā

ES balsstiesīgo iedzīvotāju
skaita ir mobili ES pilsoņi.

ES pilsoņu tiesības nepiešķir mobilajiem ES pilsoņiem tiesības balsot **valsts vēlēšanās** savā dzīvesvietas dalībvalstī, pat ja viņi ir aktīvi sabiedrības locekļi un viņus ietekmē valsts politika. Saskaņā ar Eiropabarometra zibensaptauju 485 vairāk nekā seši no 10 eiropiešiem (63 %) uzskata, ka ir pamatoti nodrošināt, lai ES pilsoņi, kuri dzīvo ES dalībvalstī, kas nav viņu izcelsmes valsts, iegūtu tiesības balsot valsts vēlēšanās un referendumos savā dzīvesvietas valstī. Atklātā sabiedriskā apspriešana par šo ziņojumu apliecināja līdzīgu atbalstu tam, lai mobiliem ES pilsoņiem tiktu piešķirtas tiesības balsot valsts vēlēšanās viņu dzīvesvietas dalībvalstī⁴¹. 2020. gada martā tika reģistrēta Eiropas pilsoņu iniciatīva par šo tematu⁴². Komisija turpinās izskatīt šo jautājumu kopā ar dalībvalstīm.

Vēlēšanu novērošana ir labs veids, kā iesaistīt pilsoņus vēlēšanu procesā un uzlabot sabiedrības uzticēšanos brīvām un godīgām vēlēšanām. Pilsoņu veikta vēlēšanu uzraudzība var ietvert ne tikai balsošanas un vēlēšanu zīmju skaitīšanas novērošanu, bet arī vēlēšanu noteikumu piemērošanas pārraudzību tiešsaistē, kas var ievērojami palīdzēt par vēlēšanu jautājumiem atbildīgo valsts iestāžu darbā. Pamatojoties uz pastāvošām veiksmīgām praksēm, Komisija plāno finansēt projektus, kas veicina vēlēšanu neatkarīgu novērošanu, tostarp tādu, kuru īsteno pilsoņi, saskaņā ar pamatnostādņēm vai labām praksēm, kas apspriestas Eiropas sadarbības tīklā vēlēšanu jautājumos.

DARBĪBA 1

Komisija 2021. gadā atjauninās direktīvas par mobilo ES pilsoņu balsstiesībām pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās, lai atvieglotu informācijas sniegšanu pilsoņiem un uzlabotu attiecīgās informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, tostarp nolūkā novērst divkāršu balsošanu.

DARBĪBA 2

Komisija izskatīs iespēju izveidot īpašu kopīgu resursu, lai atbalstītu ES pilsoņu spēju izmantot savas vēlēšanu tiesības. Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstīm, izmantojot Eiropas sadarbības tīklu vēlēšanu jautājumos, lai atvieglotu un uzlabotu ES pilsoņu spēju izmantot savas balsstiesības, tostarp atbalstot paraugprakses apmaiņu un savstarpēju palīdzību ar mērķi nodrošināt brīvas un godīgas vēlēšanas.

DARBĪBA 3

Komisija finansēs projektus saistībā ar neatkarīgu vēlēšanu novērošanu, tostarp uzraudzību, ko īsteno pilsoņi.

PILSONU LĪDZDALĪBAS SEKMĒŠANA DEMOKRĀTISKAJĀ PROCESĀ

Pilsoņu līdzdalības palielināšana visos demokrātiskā procesa posmos ir būtiska mūsu Eiropas demokrātijai. Rodas daudzas jaunas iniciatīvas ar mērķi iesaistīt pilsoņus lēmumu pieņemšanas procesā⁴³. Piemēram, visā ES pieaug interese par **apspriešanās demokrātiju**⁴⁴, un šis process ir jāatzīst un jāveicina. Demokrātiskās leģitimitātes pamatā ir politikas un lēmumu pieņemšanas pārredzamības palielināšana un pilsoņu iesaistīšana apspriedēs par sarežģītiem jautājumiem, ar ko saskaras Eiropas Savienības iestādes. Tas ir svarīgi arī saistībā ar pilsoņu uzticēšanos ES iestādēm un saikni ar tām.

Gaidāmā **konference par Eiropas nākotni**, kas būs nozīmīgs Eiropas mēroga apspriešanās demokrātijas pasākums, radīs jaunu publisku forumu atklātām, iekļaujošām, pārredzamām un strukturētām diskusijām ar iedzīvotājiem par vairākām svarīgām prioritātēm un uzdevumiem. Tajā jau uzreiz tiks izmantota revolucionāra **daudzvalodu digitālā platforma**, kas padarīs konferenci pieejamu visu sabiedrības grupu pilsoņiem no visām Savienības malām. Pilsoņiem būs iespēja nākt klajā ar idejām un priekšlikumiem vai organizēt vietējās diskusijas. Pateicoties reāllaika tulkošanai visās ES valodās, iedzīvotāji no dažādām dalībvalstīm varēs sekot šīm debatēm, tādējādi būs iespēja noturēt patiesi transnacionālas diskusijas par Eiropas nākotni. **Konferencē par Eiropas nākotni** varētu tikt apspriesti vadošo kandidātu sistēmas uzlabojumi Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kā arī tas, kā risināt jautājumu par transnacionāliem sarakstiem. Ziņojums par pilsonību papildina citas darbības, kas ierosinātas

saskaņā ar Eiropas Demokrātijas rīcības plānu, un tajā izmantota uz pilsoņiem vērsta pieeja, galveno uzmanību pievēršot darbībām un iniciatīvām, kas tiešā veidā paplašina pilsoņu iespējas un aizsargā viņu tiesības. Lai atbalstītu uz apspriešanos vērstu un reprezentatīvu demokrātisku līdzdalību, būtu jāizmanto novatoriskas un uz lietotāju vērstas metodes, kas piemērotas dažāda vecuma cilvēkiem un atšķirīgām vajadzībām. Politikas programmām, ar kuru palīdzību tiek uzlabota informētība un **vairota sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanā** Eiropas līmenī, ir jāsniedz labums visiem pilsoņiem. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu Eiropas pilsoņu pārliecīgāku iesaistīšanos. Pilntiesīgu pilsoņu rīcībā būtu jābūt instrumentiem, kanāliem un prasmēm, lai paustu savu viedokli publiskajā telpā un tādējādi varētu tieši piedalīties valsts politikas veidošanā visos līmeņos. Komisija pētīs inovatīvus veidus, kā apspriesties ar pilsoņiem un apkopot viņu atsauksmes par jauniem ES tiesību aktiem.

Komisija jau pārbauda līdzdalības un apspriešanās procesus, piemēram, izstrādājot un īstenojot kohēzijas politikas projektus⁴⁵ un identificējot iespējamās prioritātes pieciem ES uzdevumiem, kas būs pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” — nākamās pētniecības un inovācijas pamatprogrammas — neatņemama sastāvdaļa (attiecībā uz vēzi, pielāgošanos klimata pārmaiņām, zaļākām un viedākām pilsētām, veselīgām augsnēm, veselīgiem okeāniem un ūdeņiem)⁴⁶. Komisija turpinās finansēt **pētniecības un inovācijas projektus**, kuru mērķis ir attīstīt apspriešanās

> 80%

ES pilsoņu zina par savām
ES pilsoņu tiesībām.

un līdzdalības demokrātiju, īstenojot eksperimentus, un izpētīt metodes, problēmas un ietekmi, ko dažādos ģeogrāfiskajos mērogos un dažādās sociālajās grupās rada apspriešanās demokrātijas procesi⁴⁷. Komisija arī finansēs inovācijas projektus, kas palielina spējas vai piedāvā praktisku atbalstu, lai apspriešanās un līdzdalības ceļā⁴⁸ iesaistītu Eiropas pilsoņus pārkārtošanās procesos, kas ir daļa no Eiropas zaļā kursa, un citās jomās⁴⁹.

Turklāt Eiropas Savienības mērķis ir arī turpmāk veicināt jauniešu līdzdalību Eiropas demokrātiskajā dzīvē⁵⁰. Iekļaujošas apspriešanās demokrātijas veicināšana ir arī viens no pamatprincipiem **ES jaunatnes stratēģijā** (2019–2027)⁵¹, kuras mērķis ir atbalstīt jauniešu iesaistīšanos Eiropas sabiedrības un politikas veidošanā. ES jaunatnes stratēģijas trīs galvenās jomas ir iesaistīšanās, saiknes veidošana un iespēju veicināšana. Iesaistīšanās attiecas uz jauniešu līdzdalību un ES apņemšanos veicināt visu jauniešu demokrātisku līdzdalību, galvenokārt izmantojot **ES un jaunatnes dialogu**⁵² — strukturētu jauniešu līdzdalības instrumentu un vienu no lielākajiem pilsoņu līdzdalības instrumentiem Eiropas Savienībā, kas veicina jauniešu ideju sadzirdēšanu. Tas ir lielisks piemērs tam, kā augšupēji mobilizēt viedokļus, kas veiksmīgi sasniedz politikas veidotājus. 2020. gadā tiek atzīmēta ES un jaunatnes dialoga desmitā pastāvēšanas gadadiena⁵³.

Eiropas pilsoņu iniciatīva (EPI) ir svarīga ES pilsoņu tiesību daļa un spēcīgs līdzdalības demokrātijas instruments ES. Tā sniedz iespēju vienam miljonam pilsoņu, kuri dzīvo vienā ceturtdaļā dalībvalstī, lūgt Komisiju iesniegt tiesību akta priekšlikumu, ar ko īsteno ES līgumus⁵⁴. Kopš 2020. gada janvāra ir spēkā jauni noteikumi, kas nodrošina lietotājdraudzīgāku un pieejamāku EPI, lai tā varētu palīdzēt palielināt Eiropas pilsoņu līdzdalību ES demokrātiskajā procesā. Eiropas Parlaments un Padome 2020. gada 15. jūlijā pieņēma pagaidu pasākumus,

Viena no Komisijas galvenajām prioritātēm ir

“Eiropa, kas atbilst digitālā laikmeta prasībām”.

lai novērstu Covid-19 pandēmijas ietekmi uz EPI. Noteikumi ir grozīti, lai varētu pagarināt pilsoņu iniciatīvu vākšanas posmus, kurus ietekmējusi šī pandēmija.

Covid-19 pandēmiju pavadīja milzīgs **nepatiesas vai maldinošas informācijas vilnis**, tostarp mēģinājumi ietekmēt ES pilsoņus un debates, ko īstenoja cilvēki un grupas no valstīm ārpus ES. Pieprasot lielāku pārskatatbildību tiešsaistes platformām, Komisija turpina darbu, lai atbalstītu informācijas vidi, kurā pilsoņi var veidot informācijā pamatotus viedokļus par sabiedriskajām lietām. Attiecībā uz dezinformāciju saistībā ar Covid-19 Komisija ir izveidojusi uzraudzības un ziņošanas programmu kā turpinājumu 2020. gada jūnija kopīgajam paziņojumam par Covid-19⁵⁵. Attiecīgie nozares pārstāvji, kas ir ES prakses kodeksa dezinformācijas jomā parakstītāji, katru mēnesi ziņo par pasākumiem, kas veikti, lai ierobežotu ar Covid-19 saistītas dezinformācijas izplatību to pakalpojumos. Turklāt Covid-19 pandēmijas laikā kā īpašs dezinformācijas elements ir

pieaugusi patērētāju krāpšana, piemēram, nevajadzīgu, neefektīvu un potenciāli bīstamu aizsardzības līdzekļu piedāvāšana⁵⁶. Šie jautājumi ir risināti iniciatīvās, kas paredzētas minētajā kopīgajā paziņojumā⁵⁷ un “Jaunajā patērētāju tiesību aizsardzības programmā”⁵⁸. Eiropas Demokrātijas rīcības plānā un digitālo pakalpojumu tiesību aktā ir risinātas problēmas, ko mūsu sabiedrībai rada dezinformācija tiešsaistē.

Dalība mācību pasākumos var veicināt pilsoņu līdzdalību demokrātiskajos procesos. Tas ir atkārtoti norādīts **Eiropas Prasmju programmā**⁵⁹, kas veicina prasmes dzīvei, jo “demokrātiska sabiedrība balstās uz aktīviem pilsoņiem, kuri spēj izvērtēt informāciju no dažādiem avotiem, identificēt dezinformāciju, pieņemt apzinātus lēmumus, būt izturīgi un rīkoties atbildīgi”. Šajā nolūkā Komisija atbalstīs kvalitatīvu un iekļaujošu pieaugušo izglītības attīstību saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pilāra pirmo principu.

Digitālās tehnoloģijas pārveido demokrātisku lēmumu pieņemšanas procesu ES, kā arī to, kā publiskās iestādes sadarbojas ar pilsoņiem. Pašlaik, kad apstākļi ir likuši daudziem cilvēkiem mainīt darba ieradumus un savstarpējās saskarsmes veidu, tiešsaistes rīki var atvieglot sadarbību un demokrātisku līdzdalību⁶⁰. Tajā pašā laikā digitālo iesaisti ierobežo cilvēku tehniskās prasmes.

Viena no Komisijas galvenajām prioritātēm ir “Eiropa, kas atbilst digitālā laikmeta prasībām” un gan jauniešu, gan pieaugušo digitālo prasmju uzlabošana⁶¹. Šīm prioritātēm ir pievērsta galvenā uzmanība arī atjauninātajā **Digitālās izglītības rīcības plānā**⁶², kas tiks īstenots no 2021. līdz 2027. gadam. Attiecīgās darbības ietver centieni pastiprināšanu, lai veicinātu digitālo pratību un kopīgu pamatnostādņu izstrādi dezinformācijas apkarošanai, izmantojot izglītību un apmācību, kā arī atbalstu visu pilsoņu izpratnes uzlabošanai par mākslīgo intelektu un datiem un digitālās pratības sistemātisku integrēšanu formālās un ikdienējās mācīšanās projektos. Komisija ir arī apņēmusies risināt ar **novecošanas ietekmi** saistīto problēmu visās politikas jomās, lai palīdzētu sabiedrībai un ekonomikai pielāgoties demogrāfiskajām pārmaiņām⁶³. Komisija paredzēs konkrētas darbības, lai veicinātu visos dzīves posmos esošu pilsoņu — no jauniešiem līdz vecāka gadagājuma iedzīvotājiem⁶⁴ — aktīvu līdzdalību, kā arī noteiks iespējamu papildu uzsvāru uz bērnu līdzdalību ES politiskajā un demokrātiskajā dzīvē.

Mobilie ES pilsoņiem, kuri apmetas uz dzīvi citā dalībvalstī, ir vajadzīgs **atbalsts**, lai atvieglotu viņu iekļaušanos uzņēmējvalsts sabiedrībā. Daži mobilie ES pilsoņi, piemēram, cilvēki, kas nākšņo uz ielas, var būt nedrošā situācijā vai var piederēt pie

mazākumtautībām, un viņiem var būt tiesības uz papildu atbalstu. Pašlaik atbalsts bieži vien tiek darīts pieejams trešo valstu valstspiederīgajiem un mobilie ES pilsoņi kā īpaša grupa nereti nesaņem pietiekamu palīdzību. Protams, pastāv izņēmumi, un arvien lielāks skaits vietējo pašpārvalžu un pilsoniskās sabiedrības projektu īstenotāju cenšas novērst šo atbalsta trūkumu. Turklāt Komisija katru gadu atbalsta informētības uzlabošanas projektus par ES pilsoņu tiesībām un mobilo ES pilsoņu iekļaušanu, izmantojot savu īpaši paredzēto finansējumu ES pilsonības jomā.

Turklāt starptautiskajā pētniecībā un literatūrā ir konstatēta cieša saikne starp **līdzdalību kultūras dzīvē un demokrātiju**. Tiek apgalvots, ka tad, ja iedzīvotāji var viegli piekļūt plašam kultūras pasākumu klāstam un ja līdzdalības līmenis

šajos pasākumos ir augsts, attiecīgā sabiedrība ir atvērtāka un iecietīgāka, tā labāk funkcionē, ir ekonomiski spēcīgāka un to raksturo lielāka demokrātiskā drošība. Šajā kontekstā Komisija 2021. gada sākumā gatavojas sākt neatkarīgu pētījumu "Pilsoņu līdzdalība kultūras dzīvē un tās nozīme pilsoniskās līdzdalības un demokrātijas nodrošināšanā. Starptautiskos pētījumos gūtie secinājumi, kuru pamatā ir politiskā pieredze". Tajā tiks apkopotas esošās zināšanas un pierādījumi par šo tematu, izklāstīti galvenie secinājumi, kuru pamatā ir politiskā pieredze, un izcelti vairāku ES dalībvalstu veiksmīgas rīcības piemēri. Pētījums palīdzēs Komisijai īstenot jauno Eiropas darba kārtību kultūrai un Padomes kultūras darba plānu 2019.–2022. gadam.

DARBĪBA 4

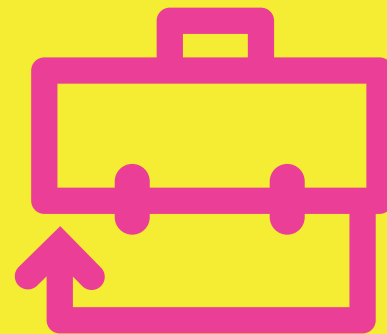
Komisija atbalstīs pilsoņu aktīvu līdzdalību demokrātiskajā procesā un izmantos novatoriskas pieejas viņu iesaistīšanai likumdošanas procesā, lai nodrošinātu, ka ES tiesību akti atbilst mērķim un ir saskaņā ar ES vērtībām. Komisija rādīs piemēru, finansējot projektus, kas atbalsta Eiropas pilsoņu iesaistīšanos, proti, īstenojot programmu “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības”, apspriešanos un līdzdalību programmā “Apvārsnis Eiropa” un ar Eiropas zaļo kursu saistītās pārkaršāšanās procesos.

DARBĪBA 5

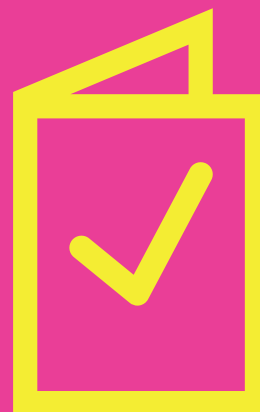
Komisija finansēs īpašus vietējos pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt ES pilsoņu iekļaušanu ES sabiedrībā, izmantojot programmu “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības”.

DARBĪBA 6

Komisija, veicot mērķtiecīgas darbības, tostarp atvēlot finansējumu, uzlabos ES mēroga izpratni par to, cik svarīga sabiedrībai un demokrātijai ir līdzdalība kultūras dzīvē.

Brīvas pārvietošanās
atvieglošana un ikdienas
dzīves vienkāršošana

*Vairāk nekā 8 no 10 ES
pilsoņiem uzskata, ka brīva
pārvietošanās ES iekšienē
sniedz vispārējus ieguvumus
viņu valsts ekonomikai.*

UZLABOTA JURIDISKĀ NOTEIKTĪBA SAISTĪBĀ AR BRĪVAS PĀRVIETOŠANĀS TIESĪBU IZMANTOŠANU

Pārvietošanās brīvība⁶⁵, kas ikvienam ES pilsonim ļauj dzīvot, strādāt vai mācīties jebkurā dalībvalstī, ir tiesības, kuras ES pilsoņi vērtē visaugstāk. Eiropas aptaujā vairāk nekā 8 no 10 respondentiem (84 %) pauda uzskatu, ka ES pilsoņu brīva pārvietošanās ES iekšienē sniedz vispārējus ieguvumus viņu valsts ekonomikai⁶⁶. Tiek lēsts, ka aptuveni 13,3 miljoni ES pilsoņu ir izmantojuši savas tiesības un pārcēlušies uz citu dalībvalsti. Pārcelšanās uz ārzemēm var būt saistīta ar vairākām juridiskām un administratīvām problēmām⁶⁷, un Komisija ir sniegusi atbalstu gan dalībvalstīm, gan ES pilsoņiem, izdodot pamatnostādnes⁶⁸ par jautājumiem, kas atzīti par problemātiskiem

transponēšanas laikā vai brīvas pārvietošanās noteikumu praktiskā piemērošanā.

Kopš pēdējā ziņojuma par pilsonību ir identificēti vairāki jauni problēmjautājumi un Tiesa ir pieņēmusi **svaigus spriedumus**, kuros papildus precizētas ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties. Viens no minētajiem jautājumiem bija saistīts ar to, ka gadījumos, kad varavīksnes ģimenes (t. i., ģimenes, kurās vismaz viens ģimenes loceklis ir LGBTIK) izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties, dalībvalstu tiesisko noteikumu atšķirību dēļ ģimenes saites var netikt ņemtas vērā.

Tiesa savā spriedumā **Coman lietā** lēma, ka attiecībā uz brīvas pārvietošanās tiesību izmantošanu Brīvas pārvietošanās direktīvā lietotais jēdziens ES pilsoņa “laulātais” attiecas arī uz tā paša dzimuma personu kā ES pilsonim, ar kuru šī persona ir precējusies⁶⁹. Citā gadījumā ģimenes locekļi, kuri nav ES pilsoņi un kuriem ir (pastāvīgās) uzturēšanās atļauja, ceļojot no uzņēmējas dalībvalsts uz citu dalībvalsti, ne vienmēr varēja izmantot atbrīvojumu no vīzu prasības. Tiesa divos spriedumos precizēja viņu tiesības uz šādu atbrīvojumu⁷⁰. Saistībā ar nepilngadīgajiem, uz kuriem attiecas Brīvas pārvietošanās direktīva⁷¹, Tiesa konstatēja, ka Brīvas pārvietošanās direktīvā lietotais ES pilsoņa “tiešā pēcnācēja” jēdziens būtu jāsaprot kā tāds, kas ietver gan ES pilsoņa bioloģisko, gan adoptēto bērnu.

Komisija plāno pārskatīt **2009. gada pamatnostādnes par brīvu pārvietošanos**⁷², lai uzlabotu juridisko noteiktību ES

pilsoņiem, kuri izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties, un nodrošinātu brīvas pārvietošanās jomā pieņemto tiesību aktu efektīvāku un vienotāku piemērošanu visā ES⁷³. Pārskatītajās pamatnostādņēs būtu jāatspoguļo ģimeņu daudzveidība un tādējādi būtu jāpalīdz visām — tostarp varavīksnes — ģimenēm izmantot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos. Tajās būtu jāsniedz atjauninātas norādes visām ieinteresētajām personām, jo īpaši ES pilsoņiem, un būtu jāatbalsta darbs, ko veic valsts iestādes, kuras strādā ar pilsoņu tiesību jautājumiem, kā arī tiesas un praktizējoši juristi.

Atjauninot minētās pamatnostādnes, Komisija plāno risināt jautājumu par **ierobežojošu pasākumu** piemērošanu **attiecībā uz brīvu pārvietošanos**, jo īpaši tādu pasākumu piemērošanu, kas saistīti ar sabiedrības veselības problēmām. Covid-19 uzliesmojums ir radījis vairākas nebijušas problēmas saistībā ar brīvu pārvietošanos visā ES, un daudzas dalībvalstis ir noteikušas ceļošanas ierobežojumus kā piesardzības pasākumu veselības jomā⁷⁴.

Komisija 2020. gada martā pieņēma īpašas vadlīnijas par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu⁷⁵. Lai palīdzētu pakāpeniski atcelt ceļošanas ierobežojumus un koordinētu atsevišķu dalībvalstu darbības, Komisija 2020. gada maijā nāca klajā ar pasākumu kopumu, tostarp kopēju pieeju brīvas pārvietošanās atjaunošanai⁷⁶, kā arī ar vadlīniju un ieteikumu kopumu tūristiem, ceļotājiem un uzņēmumiem un kritērijiem

tūrisma atjaunošanai⁷⁷. Piedāvātās elastīgās pieejas pamatā bija epidemioloģiskie kritēriji, ierobežošanas pasākumu piemērošana un ekonomiskās un sociālās norobežošanās apsvērumi. 2020. gada 4. septembrī Komisija iesniedza priekšlikumu Padomes ieteikumam par koordinētu pieeju brīvas pārvietošanās ierobežošanai sakarā ar Covid-19 pandēmiju, un Padome to pieņēma 2020. gada 13. oktobrī. Ieteikuma⁷⁸ mērķis ir nodrošināt, ka visi pasākumi, ko dalībvalstis veic, lai ierobežotu brīvu pārvietošanos Covid-19 dēļ, ir **samērīgi, nediskriminējoši, pienācīgi koordinēti un skaidri paziņoti** ES līmenī.

Komisija arī atklāja tīmekļa platformu "**Re-open EU**"⁷⁹, kurā ir pieejama būtiska informācija visās ES valodās, kas būs noderīga, atsākot brīvu pārvietošanos un tūrisma Eiropā. Platforma ietver reāllaika informāciju par robežām, ceļošanas ierobežojumiem, sabiedrības veselības un drošības pasākumiem, kā arī citu praktisku informāciju ceļotājiem.

Kā norādīts jaunajā Migrācijas un patvēruma paktā⁸⁰, Komisija pieņems **Šengenas nākotnes stratēģiju**, ar ko nostiprinās Šengenas Robežu kodeksu⁸¹ un Šengenas izvērtēšanas mehānismu un izveidos Šengenas forumu, lai veicinātu konkrētu sadarbību un veidus, kā padziļināt Šengenas nosacījumus, izmantojot atbalsta un sadarbības programmu, lai palīdzētu izbeigt robežkontroli pie iekšējām robežām. Pirmā Šengenas foruma sanāksme notika 2020. gada 30. novembrī.

Brexit ir būtiski ietekmējis tos aptuveni 3,7 miljonus ES pilsoņu⁸²,

Covid-19 uzliesmojums ir radījis vairākas nebijušas problēmas saistībā ar brīvu pārvietošanos visā ES.

kuri laikā, kad Apvienotā Karaliste vēl bija ES dalībvalsts, izmantoja savas tiesības brīvi pārvietoties un pašlaik dzīvo Apvienotajā Karalistē⁸³. Komisija joprojām ir apņēmības pilna aizsargāt viņu tiesības. **Izstāšanās līgums** kopumā garantē šiem pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem tādas pašas tiesības kā pašlaik, proti, viņi var turpināt dzīvot, mācīties, strādāt un ceļot starp savu uzņēmējvalsti un Apvienoto Karalisti vai ES-27. Tas pats attiecas uz visiem ES pilsoņiem, kuri pārceļas uz Apvienoto Karalisti pirms pārejas perioda beigām⁸⁴. Komisija palīdzēs ES pilsoņiem Apvienotajā Karalistē saņemt izsmeltošu informāciju par savām tiesībām un jebkādu ar īstenošanu saistītu problēmu gadījumā risinās tās ar Apvienotās Karalistes iestādēm.

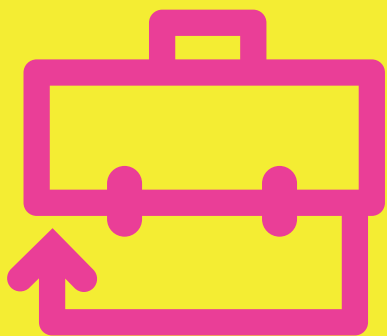
Izstāšanās līguma otrā daļa aizsargā arī vairāk nekā 1 miljons to Apvienotās Karalistes valstspiederīgo tiesības dzīvot, strādāt vai mācīties savā uzņēmējā valstī, kuri kopš 2020. gada 1. februāra vairs nav ES pilsoņi, bet joprojām dzīvo ES valstīs. Tajā paredzētas uzturēšanās tiesības, ieceļošanas un izceļošanas tiesības, tiesības strādāt, profesionālās kvalifikācijas atzīšana un sociālā nodrošinājuma koordinācija. Komisijas galvenā prioritāte ir Izstāšanās līgumā iekļautās pilsoņu tiesību daļas pareiza īstenošana, tostarp attiecībā uz nelabvēlīgā situācijā esošām grupām. Visiem pilsoņiem vajadzētu būt pieejamai visai nepieciešamajai informācijai, lai viņi varētu īstenot savas tiesības.

DARBĪBA 7

2022. gadā Komisija uzlabos juridisko noteiktību ES pilsoņiem, kuri izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties, un valstu pārvaldes iestādēm, atjauninot 2009. gada ES pamatnostādnes par brīvu pārvietošanos. Atjauninātajās pamatnostādnēs tiks ņemta vērā ģimeņu daudzveidība (varavīksnes ģimenes), īpašu pasākumu piemērošana, piemēram, tādu pasākumu piemērošana, kas ieviesti sabiedrības veselības apsvērumu dēļ, kā arī attiecīgie Tiesas spriedumi.

DARBĪBA 8

Saskaņā ar Izstāšanās līgumu Komisija turpinās atbalstīt to ES pilsoņu tiesību aizsardzību, kuri laikā, kad Apvienotā Karaliste vēl bija ES dalībvalsts, izmantoja savas tiesības brīvi pārvietoties un pirms pārejas perioda beigām apmetās uz dzīvi Apvienotajā Karalistē.

PĀRROBEŽU NODARBINĀTĪBAS UN CEĻOŠANAS VIENKĀRŠOŠANA

ES 2019. gadā ieviesa stingrākus drošības noteikumus attiecībā uz ES pilsoņiem izsniegtajām **personas apliecībām un uzturēšanās dokumentiem**⁸⁵. Jaunās kartes atvieglos mobilo ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu, pārobežu darba ņēmēju, studentu, tūristu un citu ceļotāju ikdienas dzīvi. Jaunie noteikumi, kas būs jāpieņem 2021. gada 2. augusta, uzlabos personas apliecību un uzturēšanās atļauju drošību visā ES, ieviešot minimālos standartus gan attiecībā uz tajās ietvertu informāciju, gan attiecībā uz drošības elementiem, kas ir kopīgi visām dalībvalstīm, kuras izsniedz šādus dokumentus⁸⁶. Komisija pētīs veidus, kā veicināt tādu digitālo rīku un inovāciju lietošanu, kas ļauj izmantot iespējas, kuras piedāvā ID kartes, kas izdotas saskaņā ar jaunajiem noteikumiem attiecībā uz e-pārvaldes un e-uzņēmējdarbības pakalpojumiem.

Administratīvo procedūru un formalitāšu vienkāršošana ir ļoti svarīga pilsoņiem, kuri pārvietojas no vienas dalībvalsts uz citu. Tas jo īpaši attiecas uz publiskiem dokumentiem, piemēram, dzimšanas apliecībām, pilsonības apliecinājumiem vai izrakstiem no sodāmības reģistra, kas ir sagatavoti ārvalstīs un ir jātulko un jālegalizē, lai valsts iestāde tos pieņemtu. Publisko dokumentu regula⁸⁷ kļuva pilnībā piemērojama 2019. gada 16. februārī, un, pateicoties tai, pilsoņiem ir vieglāk īstenot savas tiesības brīvi pārvietoties ES. Komisija cieši uzrauga šo jauno noteikumu pareizu īstenošanu un aktīvi atbalsta dalībvalstis

saistībā ar tādu problēmu pārvarēšanu, par kurām ziņojuši pilsoņi un iestādes.

ES pilsoņiem ir tiesības ar darbu saistītu apstākļu dēļ brīvi pārvietoties starp ES dalībvalstīm, un viņiem nedrīkst piemērot diskriminējošus nodarbinātības nosacījumus, tostarp saistībā ar atlīdzību. **Pārobežu darba ņēmēji** ir cilvēki, kuri strādā vienā ES dalībvalstī, bet dzīvo citā. 2019. gadā šis termins attiecās uz 2 miljoniem⁸⁸ no ES nodarbinātajiem 220 miljoniem cilvēku vecumā no 20 līdz 64 gadiem, un tas atbilst gandrīz 1 % no kopējā ES darbaspēka. Nodokļu jomā nav spēkā ES līmeņa noteikumi par pārobežu darba ņēmēju definīciju, nodokļu uzlikšanas tiesību sadalījumu starp dalībvalstīm vai piemērojamajiem nodokļu

2 miljoni

ES pilsoņu strādā vienā
ES dalībvalstī, bet dzīvo citā.

noteikumiem. Kaimiņos esošās dalībvalstis, kuru pilsoņi lielā skaitā šķērso robežas, lai strādātu, bieži vien savās divpusējās nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas konvencijās iekļauj īpašus noteikumus attiecībā uz pārrobežu darba ņēmējiem. Šādi noteikumi bieži attiecas uz pilsoņiem, kuri dzīvo un strādā šaurā zonā gar robežu. Tā kā šie noteikumi atspoguļo īpašo situāciju, kas pastāv starp divām dalībvalstīm, un ir šo valstu savstarpējo sarunu rezultāts, tie dažādu nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas konvenciju gadījumā ir atšķirīgi. Pārrobežu darba ņēmēja gūtos ienākumus var aplikt ar nodokli vienā vai abās attiecīgajās dalībvalstīs atkarībā no nodokļu režīma⁹⁹. Komisija plāno sniegt ieteikumus, lai uzlabotu to nodokļu maksātāju situāciju, kuri veic pārrobežu darbības, tostarp pārrobežu darba ņēmēju situāciju. Komisija 2020. gada jūlija Nodokļu rīcības plānā⁹⁰ paziņoja, ka 2021. gadā sāks iniciatīvu saistībā ar ES nodokļu maksātāju tiesībām un vienkāršos ES pilsoņu nodokļu saistības.

Ceļošana starp dalībvalstīm dažkārt nozīmē to, ka tiek izmantoti vairāki transporta veidi ("multimodalitāte"). **Multimodālo braucienu plānotāji**⁹¹ sniedz Eiropas ceļotājiem izsmeļošu informāciju par braucienu "no durvīm līdz durvīm", lai viņi varētu pieņemt vispusīgā informācijā pamatotus un savām vajadzībām pielāgotus lēmumus par ceļošanu. Tie bez problēmām integrē informāciju par dažādiem transporta veidiem, jo īpaši dzelzceļa un vietējo sabiedrisko transportu, un piedāvā efektīvāku transporta sistēmas risinājumu. Tas dos ievērojamu labumu pilsoņiem, jo ne vienmēr ir viegli iegūt precīzu informāciju par pārrobežu transportu un savienojumiem. Tam būtu arī jādod iespēja cilvēkiem izvēlēties tos transporta veidus, kas ir vismazāk kaitīgi videi. Komisija palielinās atbalstu pakalpojumiem, kas palīdz ES iedzīvotājiem meklēt un rezervēt multimodālus transporta savienojumus.

DARBĪBA 9

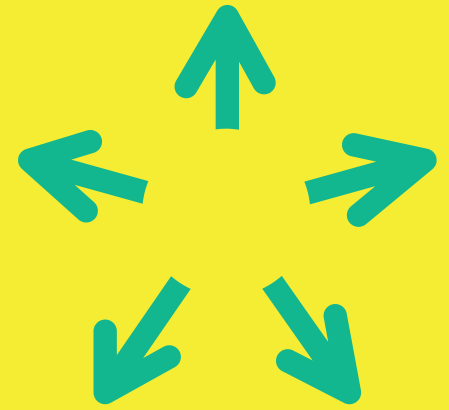
Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai veicinātu pārrobežu e-pārvaldes un e-užņēmējdarbības risinājumu iekļaušanu jaunās personas apliecībās.

DARBĪBA 10

Komisija 2021. gadā sāks iniciatīvu par ES nodokļu maksātāju tiesībām un ES pilsoņu nodokļu saistību vienkāršošanu.

DARBĪBA 11

Komisija uzsāks iniciatīvu, lai atbalstītu multimodālo braucienu plānotāju turpmāku pilnveidošanu, kā arī digitālos pakalpojumus, kas atvieglo dažādu mobilitātes piedāvājumu rezervēšanu un apmaksu.

ES pilsonības aizsardzība un atbalstīšana

ES pilsonības pamatā ir kopīgās vērtības, kas ietver demokrātijas, tiesiskuma, vienlīdzības un pamattiesību respektēšanu.

ES PILSONĪBAS AIZSARDZĪBA

ES pilsonība un ar to piešķirtās **tiesības ir nostiprinātas Līgumos**. Vienīgais nosacījums, kas jāievēro, lai persona varētu būt ES pilsonis, ir kādas dalībvalsts pilsonība. Piešķirot pilsonību, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka, šādi rīkojoties, tās neapdraud ES pilsonības būtību, vērtību un integritāti. Šī integritāte tiek apdraudēta, ja dalībvalstis piešķir pilsonību un līdz ar to ES pilsonību apmaiņā pret ieguldījumu iepriekš noteiktā apmērā, nepiemērojot prasību par reālu saikni starp ieguldītāju un valsti. ES vērtības un principi, piemēram, solidaritāte starp dalībvalstu pilsoņiem, tiek vājināti, ja iespēja būt par daļu no Eiropas projekta, izmantot ES sniegtās tiesības un piedalīties tās demokrātiskajā dzīvē tiek iegūta, veicot tikai ekonomisku darījumu.

Šos pamatprincipus vēl vairāk apdraud ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai, kas atvieglo nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un korupciju, kā uzsvērts Komisijas 2019. gada janvāra⁹² un 2019. gada jūlija ziņojumā⁹³. Komisija 2020. gada 20. oktobrī sāka pārkāpuma procedūras pret divām dalībvalstīm saistībā ar šajās dalībvalstīs spēkā esošajām shēmām, kas paredzētas ieguldītājiem pilsonības iegūšanai un ko dēvē arī par “zelta pasu” shēmām⁹⁴. Komisija turpinās uzraudzīt situāciju saistībā ar ieguldītājiem paredzētajām shēmām uzturēšanās atļaujas iegūšanai jeb “zelta vīzām”, kas rada līdzīgus riskus.

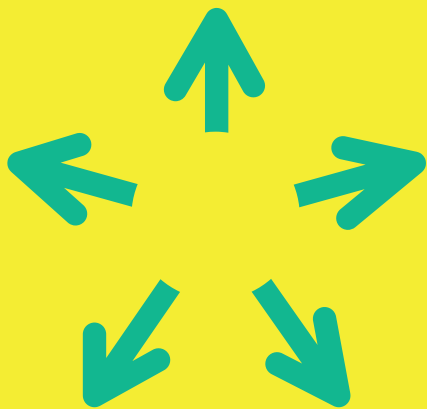
DARBĪBA 12

Komisija turpinās uzraudzīt riskus, ko attiecībā uz ES pilsonību rada ieguldītājiem paredzētās shēmas, tostarp notiekošo pārkāpuma procedūru kontekstā, un vajadzības gadījumā iejauksies.

ES pilsoņi uzskata, ka ES vislabāk
raksturo tādas vērtības kā

MIERS,
DEMOKRĀTIJA,
CILVĒKTIESĪBAS.

*Došanās uz ārzemēm studēt,
mācīties, strādāt vai piedalīties
jaunatnes un sporta pasākumos
palīdz stiprināt Eiropas identitāti visā
tās daudzveidībā un veicina aktīvu
pilsoniskumu dažāda vecuma cilvēku
vidū.*

ES PILSONĪBAS UN ES VĒRTĪBU VEICINĀŠANA

ES pilsonības pamatā ir Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā aprakstītās kopīgās **vērtības**⁹⁵, kas ietver demokrātijas, tiesiskuma, vienlīdzības un pamattiesību respektēšanu. Eurobarometra aptauja, kas tika veikta 2019. gadā, parādīja, ka Eiropas pilsoņi, kuriem bija jāizvēlas vērtības, kas vislabāk atspoguļo ES, izvēlējās gandrīz tās pašas vērtības, proti, demokrātiju, cilvēktiesības un tiesiskumu, ko pārspēja tikai miers⁹⁶.

Covid-19 ir radījis izaicinājumus saistībā ar dažām ES vērtībām, jo tā seku dēļ ir pieņemti **pamattiesību un demokrātisko vērtību pagaidu ierobežojumi**. Ātri vien radās jautājumi par to, kā šādos apstākļos būtu jāirīko vēlēšanas, kā ir iespējams īstenot godīgas vēlēšanu kampaņas, kā pilsoņi var paust savu viedokli un kādus ierobežojumus, ja tādi ir vajadzīgi, var ieviest. Šo jautājumu risināšana ir īpaši svarīga, apzinoties, ka krīzes laikā demokrātisko vērtību aizsardzība ir ārkārtīgi svarīga un ka apstākļi, kuru dēļ tiek veikti šādi pasākumi, var atkārtoties. Komisija turpinās sekmēt to, lai dalībvalstis Eiropas sadarbības tīkla vēlēšanu jautājumos ietvaros apmainītos ar paraugpraksēm attiecībā uz šiem jautājumiem, tostarp ar informāciju par regulatīviem pasākumiem Eiropā, tāpat kā citur, pēdējos gados pat bez pandēmijas ir palielinājusies polarizācija, un Eiropas vērtības ir tikušas apdraudētas gan no ārpuses, gan ES iekšienē.

Lai palīdzētu veicināt patiesu **tiesiskuma kultūru** plašā sabiedrībā, Komisija 2019. gada jūlijā paziņojumā "Tiesiskuma stiprināšana Savienībā. Rīcības plāns"⁹⁷ paziņoja par vairākām darbībām. Paziņojumā ir paredzēta, piemēram, īpaša sabiedrības informēšanas kampaņa par tiesiskumu. Komisija 2020. gada 30. septembrī arī publicēja savu pirmo gada

ziņojumu par tiesiskumu⁹⁸, kas ir jaunā Eiropas tiesiskuma mehānisma⁹⁹ centrālais elements. Tas gadu no gada veicinās pastāvīgas diskusijas par tiesiskumu un palīdzēs izveidot tiesiskuma kultūru Eiropas Savienībā.

Daudzi eiropieši uzskata, ka **programma "Erasmus+"**¹⁰⁰ ir viens no galvenajiem ES¹⁰¹ sasniegumiem. Došanās uz ārzemēm studēt, mācīties, strādāt vai piedalīties jaunatnes un sporta pasākumos palīdz stiprināt Eiropas identitāti visā tās daudzveidībā un veicina aktīvu pilsoniskumu dažāda vecuma cilvēku vidū. "Erasmus+" veicina jauniešu līdzdalību Eiropas demokrātiskajā dzīvē, uzlabojot informētību par Eiropas kopīgajām vērtībām, tostarp pamattiesībām, un veidojot saikni starp jauniešiem un lēmumu pieņēmējiem vietējā, valsts un Savienības līmenī¹⁰². Programmas "Erasmus+" Žana Monē vārdā nosauktās darbības veicina Eiropas identitātes apziņu un apņemšanos, attīstot izcilību Eiropas integrācijas studijās. Turpmākajā programmā "Erasmus+" tiks paredzētas paplašinātas Žana Monē vārdā nosauktās darbības, attiecinot tās ne vien uz augstākās izglītības jomu, bet arī uz citām izglītības un apmācības jomām.

Pilsoniskuma izglītība ir paredzēta ar mērķi veicināt aktīvu pilsoniskumu un palīdzēt jauniešiem atrast savu vietu mūsdienu sarežģītajā sabiedrībā. Iespējamās darbības cita starpā ir brīvprātīgais darbs¹⁰³ Eiropas Solidaritātes korpusā, virtuālās pieredzes apmaiņa "Erasmus+" ietvaros¹⁰⁴ vai došanās uz ārzemēm un jaunu kultūru iepazīšana, piedaloties iniciatīvā *DiscoverEU*. Turklāt Padomes leteikumā par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanā¹⁰⁵, dalībvalstis tiek aicinātas pastiprināt centienus, lai veicinātu

tādas kopīgas vērtības kā cilvēka cieņas respektēšana, brīvība, demokrātija, vienlīdzība, tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana. Ieteikumā ir pausts arī aicinājums veidot iekļaujošākas izglītības sistēmas, efektīvāk atbalstīt izglītības darbiniekus un **mācīšanu par Eiropu** un tās dalībvalstīm, lai palīdzētu vairost piederības sajūtu skolai, vietējai kopienai, valstij un arī Eiropas ģimenei. Komisija turpinās izstrādāt inovatīvus projektus, kas atbalsta jauniešu pilsoniskuma izglītību un pieredzi, tostarp izmantojot nākamo programmu *Erasmus* (2021–2027).

Eiropas vērtības var būt aktuālas arī saimnieciskajā darbībā. **Sociālā ekonomika** ietver tādas uzņēmējdarbības struktūras kā kooperatīvi, savstarpējas apdrošināšanas sabiedrības, bezpeļņas organizācijas, fondi un sociālie uzņēmumi neatkarīgi no to juridiskās formas. Šādi uzņēmumi un organizācijas ne vien rada miljoniem darbvieta, bet ir arī sociālās inovācijas dzinējspēks. Nozares darba centrā ir cilvēki, solidaritāte un demokrātija. Tā rada risinājumus mūsdienu problēmām un veicina pilsoniskuma ideju. Par to jo īpaši liecina daudzās apvienības un labdarības organizācijas, ko aptver šī nozare, un brīvprātīgā darba popularitātes pieaugums daudzās Eiropas valstīs. Sociālā ekonomika atbalsta “ekonomiku, kas darbojas cilvēku labā”. Rīcības plānā sociālajai ekonomikai, ko paredzēts pieņemt 2021. gada otrajā pusē, Komisija paredzēs jaunus pasākumus, lai uzlabotu sociālo

ekonomiku un sociālo inovāciju veicinošu vidi un tādējādi sekmētu sociālo iekļaušanu un līdzdalību. Komisija turpinās attīstīt savu projektu “Eiropas sociālās ekonomikas reģioni” (ESER) un kopā ar Manheimas pilsētu 2021. gada maijā organizēs Eiropas Sociālās ekonomikas samitu.

Komisija savās politikas pamatnostādnēs uzsvēra to, cik svarīgi ir **novērst nevienlīdzību** ES. ES var pilnībā izmantot savu potenciālu tikai tad, ja izmanto visus savus talantus un daudzveidību. Tas, ka cilvēki ES joprojām saskaras ar diskrimināciju, vājina ES sociālo kohēziju, liedz ekonomikai pilnībā izmantot savu potenciālu un ir tiešs izaicinājums pamattiesībām un ES vērtībām. Saskaņā ar priekšsēdētājas U. fon der Leienas apņemšanos izveidot “Līdztiesības savienību” Komisija pieņēma **ES dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam**¹⁰⁶, ES rasisma apkarošanas rīcības plānu¹⁰⁷ un stratēģiskās programmas par LGBTIK¹⁰⁸ un romiem¹⁰⁹. Komisijas 2021. gada darba programmā ir iekļautas papildu iniciatīvas šajā jomā, piemēram: priekšlikums novērst un apkarot ar dzimumu saistītu vardarbību un vardarbību ģimenē, iniciatīva papildināt ES noziegumu sarakstu, iekļaujot tajā visus naida noziegumu un naida runas veidus, stratēģija par personu ar invaliditāti tiesībām un paziņojums par ES stratēģiju antisemītisma apkarošanai.

DARBĪBA 13

Komisija ierosinās jaunus līdztiesības nodrošināšanas un diskriminācijas novēršanas pasākumus, kā paziņots stratēģiskajos dokumentos.

DARBĪBA 14

Komisija atbalstīs Eiropas jauniešu Eiropas identitātes apziņu, izmantojot programmu “*Erasmus+*”, Eiropas Solidaritātes korpusa programmu un Žana Monē vārdā nosauktās darbības.

DARBĪBA 15

Komisija turpinās uzraudzīt ierobežojošo pasākumu, jo īpaši krīzes laikā ieviesto pasākumu, ietekmi uz ES pilsoņu tiesībām, brīvām un godīgām vēlēšanām un taisnīgām demokrātiskām debatēm līdz šādu pasākumu atcelšanai un turpinās veicināt dalībvalstu paraugprakses apmaiņu par šiem jautājumiem Eiropas sadarbības tīklā vēlēšanu jautājumos.

ES pilsoņu aizsardzība Eiropā un ārvalstīs, tostarp krīzes/ārkārtas situācijās

Covid-19 pandēmija un tās sekas ir parādījušas, cik vērtīga ir solidaritāte starp dalībvalstīm un atsevišķiem sabiedrības locekļiem.

SOLIDARITĀTE DARBĪBĀ ES PILSONU LABĀ

Covid-19 pandēmija un tās sekas ir parādījušas, cik vērtīga ir solidaritāte starp dalībvalstīm un atsevišķiem sabiedrības locekļiem. Pandēmija ir ietekmējusi eiropiešus dažādos veidos atkarībā no viņu sociālā statusa, dzimuma, nozares, kurā viņi strādā, no tā, vai viņi tiek uzskatīti par izšķiroši svarīgiem darba ņēmējiem, un — visbūtiskāk, ņemot vērā ietekmi uz viņu veselību, — atkarībā no viņu vecuma un pamatslimībām. Pandēmija ir arī izcēlusi un saasinājusi mūsu sabiedrībā pastāvošo nevienlīdzību¹¹⁰. Eiropas reakcija ir bijusi daudzpusīga, iesaistot ES un dalībvalstu valdības, rūpniecības nozares, pilsonisko sabiedrību un pilsoņus, kuri aktīvi darbojas savās kopienās¹¹¹.

Lai aizsargātu cilvēku dzīvību un iztikas līdzekļus un nodrošinātu noturīgu un pārticīgu atlabšanu, Komisija ir ierosinājusi atveseļošanas programmu **NextGenerationEU** 750 miljardu EUR apmērā, kā arī mērķtiecīgus palielinājumus ES budžetā 2021.–2027. gadam. Komisija kā ekonomikas atveseļošanas centrālo elementu ir apņēmusies saglabāt līdztiesību, lai nodrošinātu ilgspējīgu un ilgtermiņa stabilitāti.

Eiropas sabiedrība sagaida, ka ES turpmāk efektīvāk reaģēs uz veselības krīzēm. Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju un atzīstot, ka jaunās Covid-19 vakcīnas varētu palīdzēt izkļūt no pandēmijas, Komisija cita starpā ir izstrādājusi vērienīgu **ES stratēģiju “Covid-19 vakcīnas”**¹¹², kas pieņemta 2020. gada jūnijā, lai nodrošinātu piekļuvi šādām vakcīnām, izmantojot cerības pirkuma līgumus, kas noslēgti ar vadošajiem Covid-19 vakcīnu ražotājiem. Komisija arī palīdz dalībvalstīm sagatavoties Covid-19 vakcīnu sekmīgai izplatīšanai un pietiekami plašas vakcinēšanās

īstenošanai, tiklīdz šīs vakcīnas būs pieejamas¹¹³. Komisija arī veido spēcīgu **Eiropas veselības savienību**, kas labāk aizsargās pilsoņu veselību, ļaus ES un tās dalībvalstīm labāk novērst un pārvarēt turpmākās pandēmijas un uzlabos Eiropas veselības sistēmu noturību. Šajā nolūkā Komisija 2020. gada 11. novembrī pieņēma priekšlikumu regulai par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem¹¹⁴, lai vēl vairāk aizsargātu eiropiešu veselību un kolektīvi reaģētu uz pārrobežu veselības krīzēm, kā arī priekšlikumus paplašināt Eiropas Zāļu aģentūras¹¹⁵ un Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra¹¹⁶ pilnvaras.

Komisija ir arī ierosinājusi jaunu ES veselības programmu **“ES veselība”**, kas atbalstīs darbības, kuru mērķis ir aizsargāt Savienības pilsoņus no nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem, uzlabot zāļu, medicīnisko ierīču un citu ar krīzi saistītu produktu pieejamību Savienībā, veicināt to pieejamību cenas ziņā, atbalstīt inovāciju un stiprināt veselības aprūpes sistēmas un veselības aprūpes darbiniekus, tostarp ar digitālās pārveides palīdzību.

Kopš U. fon der Leienas vadītās Komisijas darba sākuma politiska prioritāte ir bijusi **Eiropas sociālo tiesību pīlāra** pilnīga īstenošana. Lai panāktu atveseļošanu, kā arī veidotu taisnīgu un noturīgu ekonomiku, ir būtiski nodrošināt, ka visi darba ņēmēji ES nopelna pienācīgus iztikas līdzekļus, un šajā ziņā liela nozīme ir minimālajām algām. Minimālā alga ir būtiska gan valstīs, kas pašlaik tikai uz kolektīvi noteiktu minimālo algu, gan valstīs, kurās ir likumā noteikta minimālā alga. Komisijas priekšlikums¹¹⁷ tika pieņemts 2020. gada 28. oktobrī. Eiropas sociālo

tiesību pīlārs būs Eiropas atveseļošanas kompass un labākais instruments, lai nodrošinātu, ka neviens netiek atstāts novārtā. Komisija ir paziņojusi¹¹⁸, ka nāks klajā ar vērienīgu rīcības plānu, lai nodrošinātu šā pīlāra pilnīgu īstenošanu. Minētais rīcības plāns sekmēs sociālekonomisko atveseļošanu un noturību vidējā termiņā un ilgtermiņā, un šis plāns ir nepieciešams, lai veicinātu digitālās un zaļās pārkārtošanās sociālo taisnīgumu.

Krīze ir arī negatīvi ietekmējusi jauniešu dzīvi, ko daļēji var mazināt, izmantojot **Garantiju jauniešiem**¹¹⁹. Pasākumi saistībā ar Garantiju jauniešiem tika uzsākti 2013. gadā, iepriekšējās

jauniešu nodarbinātības krīzes kulminācijas laikā, un tiem ir bijusi transformējoša ietekme daudzās dalībvalstīs. Kopš šīs iniciatīvas uzsākšanas vairāk nekā 24 miljoniem jauniešu ir piedāvāts darbs vai tālākizglītība, stažēšanās vai mācekļa prakse kā atspēriena punkts ceļā uz turpmāko karjeru. Komisija 2020. gada Jaunatnes nodarbinātības atbalsta paketē¹²⁰ ierosināja turpmākus pasākumus, lai atbalstītu jauniešus darba tirgū, tostarp stiprinot Garantiju jauniešiem un attiecinot to arī uz nelabvēlīgā situācijā esošiem jauniešiem visā ES¹²¹.

DARBĪBA 16

Komisija kopā ar dalībvalstīm īsteno ES stratēģiju “Covid-19 vakcīnas”, nodrošinot visiem pilsoņiem ātru, taisnīgu un cenas ziņā pieejamu piekļuvi šīm vakcīnām. Komisija turpinās darbu, lai izveidotu spēcīgu Eiropas veselības savienību, kurā dalībvalstis kopīgi gatavojas veselības krīzēm un reaģē uz tām, medicīnas preces ir pieejamas, pieņemamās cenās un inovatīvas, un valstis sadarbojas, lai uzlabotu profilaksi, ārstēšanu un pēcaprūpi saistībā ar tādām slimībām kā vēzis.

DARBĪBA 17

Komisija palielinās atbalstu gados jauniem ES pilsoņiem, tostarp tiem, kuri nāk no nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, lai palīdzētu viņiem piekļūt izglītībai, apmācībai un, visbeidzot, darba tirgum, izmantojot nostiprināto shēmu Garantija jauniešiem.

SOLIDARITĀTE DARBĪBĀ TO ES PILSONU LABĀ, KURI ATRODAS ĀRPUS ES

Pirms pasaules pandēmijas arvien vairāk eiropiešu ceļoja ārpus ES, tostarp uz attāliem galamērķiem¹²². Tiek lēsts, ka gandrīz 7 miljoni ES pilsoņu¹²³ ceļo vai dzīvo vietās, kur viņi nav pārstāvēti¹²⁴. Ne visām ES dalībvalstīm ir vēstniecība vai konsulāts visās pasaules valstīs. Tiesības uz vienlīdzīgu piekļuvi **konsulārajai aizsardzībai** ir vienas no īpašajām tiesībām, kas ES pilsoņiem tiek piešķirtas ar Līgumiem¹²⁵, un tas ir konkrēts Eiropas solidaritātes piemērs. Dalībvalstīm ir jāpalīdz nepārstāvētiem ES pilsoņiem trešā valstī saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā saviem pilsoņiem. Saskaņā ar Eurobarometra zibensaptauju 485 aptuveni trīs ceturtdaļas (76 %) respondentu zina par šīm tiesībām.

Lai gan konsulārā aizsardzība ikdienā galvenokārt tiek nodrošināta individuāliem ārkārtas situācijā nonākušiem ES pilsoņiem visā pasaulē, ir plašāka mēroga notikumi, kuru gadījumā ir nepieciešama **ES-27 līmeņa koordinācija un kopīga rīcība**. Vairāki pēdējo gadu notikumi, tostarp dabas katastrofas, teroristu uzbrukumi, pilsoņu nemieri un gatavošanās globāliem sporta pasākumiem, ir radījuši nepieciešamību pēc kopīgas rīcības, tomēr tā nekad nav bijusi tik plaša un sarežģīta kā Covid-19 uzliesmojuma laikā.

Īstenojot vēl **nepieredzētus repatriācijas pasākumus**, dalībvalstīm ar Eiropas Komisijas un Eiropas Ārējās darbības dienesta atbalstu laikposmā no 2020. gada februāra līdz maijam izdevās nogādāt mājās vairāk nekā pusmiljonu Eiropas pilsoņu, kurus skāra Covid-19 ceļošanas ierobežojumi visā pasaulē¹²⁶. Komisija, izmantojot Savienības civilās aizsardzības mehānismu, līdzfinansēja kopīgus repatriācijas lidojumus ar ES budžeta līdzekļiem līdz pat 75 % apmērā. Šie centieni apliecināja ES solidaritāti darbībā grūtā laikposmā un konsulārās aizsardzības priekšrocības kā daļu no ES pilsoņu tiesībām¹²⁷.

Organizējot to ES pilsoņu repatriāciju, kuri Covid-19 uzliesmojuma dēļ bija palikuši ārvalstīs, dalībvalstis īstenoja pareizu pieeju, **neizturoties atšķirīgi pret nepārstāvētiem un pārstāvētiem ES pilsoņiem**. Ja bija pieejamas repatriācijas spējas, palīdzība tika sniegta visiem Eiropas pilsoņiem¹²⁸.

Covid-19 krīze ir parādījusi, ka **ir jāturpina ES solidaritātes stiprināšana, lai labāk aizsargātu ES pilsoņus ārvalstīs**, jo īpaši krīžu laikā. Joprojām būtiski atšķiras dalībvalstu spēja sniegt palīdzību trešās valstīs, tostarp saistībā ar to konsulāro tīklu lielumu, vietējo darbinieku skaitu un repatriācijai pieejamajiem materiālajiem līdzekļiem. Tas var ietekmēt ne vien

7

miljoni

ES pilsoņu ceļo vai
dzīvo vietās, kur viņi
nav pārstāvēti.

76%

ES pilsoņu ir informēti par tiesībām lūgt palīdzību no citām dalībvalstīm, ja viņiem nav vēstniecības vai konsulāta trešā valstī.

nepārstāvētus ES pilsoņus, bet arī pārstāvētus ES pilsoņus, ja viņu dalībvalsts krīzes laikā nespēj sniegt savlaicīgu palīdzību¹²⁹.

Krīzes laikā gūtā pieredze liecina par to, cik svarīga loma ir ES delegācijām, kas koordinēja sadarbību ar ES dalībvalstīm, lai repatriētu pilsoņus, palīdzot sagatavot to personu sarakstus, kuras izmantoja komerciālus lidojumus un ES dalībvalstu valdību organizētus lidojumus. Pašreizējie ES tiesību akti ierobežo ES delegāciju pienākumus, paredzot, ka tām ir jānodrošina tikai koordinācija un jāsniedz informācija, bet lielākā daļa ES pilsoņu¹³⁰ atzinīgi vērtētu delegāciju aktīvāku lomu atbalsta sniegšanā ES pilsoņiem, kuriem tas ir nepieciešams¹³¹. Komisija savas svarīgās prioritātes "Spēcīgāka Eiropa pasaulē" ietvaros **pārskatīs Konsulārās aizsardzības direktīvu**, lai veicinātu Savienības pilsoņu tiesību uz konsulāro aizsardzību īstenošanu un stiprinātu ES solidaritāti nolūkā labāk aizsargāt ES pilsoņus ārvalstīs,

jo īpaši krīžu laikā. Tas uzlabotu sadarbību starp dalībvalstīm un stiprinātu ES atbalsta lomu, pēc iespējas labāk izmantojot tās unikālo ES delegāciju tīklu, lai vajadzības gadījumā sniegtu konsulāro palīdzību ES pilsoņiem, piemēram, ļaujot delegācijām organizēt repatriācijas lidojumus un izsniegt pagaidu ceļošanas dokumentus. ES delegācijām būtu jāpapildina dalībvalstu konsulārie tīkli, jo īpaši trešās valstīs, kurās nav pārstāvēta neviena atsevišķa dalībvalsts vai atsevišķi pārstāvēto dalībvalstu skaits ir ļoti neliels. Tā kā ne visas šīs problēmas var risināt, pamatojoties uz LESD 23. pantu (konsulārā aizsardzība), Komisija apsvērs arī to, vai nevajadzētu paplašināt ES pilsoņu tiesības uz konsulāro aizsardzību, pamatojoties uz LESD 25. panta 2. punktu.

DARBĪBA 18

Komisija 2021. gadā pārskatīs ES noteikumus par konsulāro aizsardzību, lai uzlabotu ES un dalībvalstu gatavību un spēju aizsargāt un atbalstīt Eiropas pilsoņus krīzes laikā.

Secinājumi

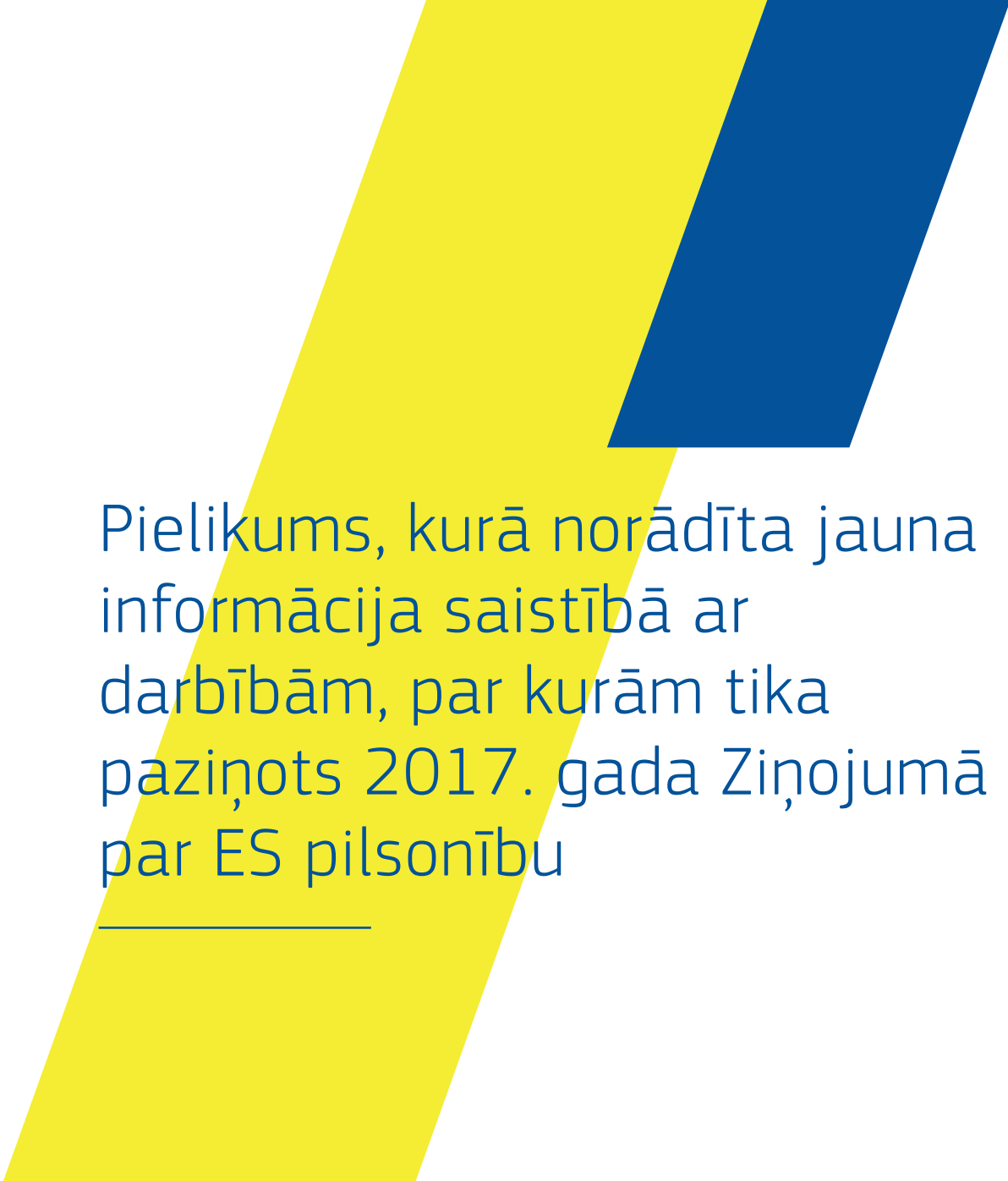

ES pilsonība ir Eiropas projekta pamatā. Pilsoņi cer, ka ES aizsargās viņu tiesības un pievienos vērtību dažādām viņu dzīves jomām. Globālā veselības krīze ir vēl vairāk parādījusi mūsdienu ES realitāti, kur, ņemot vērā daudzus pārrobežu savienojumus un domino efektu, ir vajadzīgas kopīgas Eiropas pieejas, **lai aizsargātu eiropiešu dzīvību un iztikas līdzekļus.**

Pat pirms Covid-19 krīzes jaunas politiskas, sociālas un tehnoloģiskas problēmas rosināja **nepieciešamību pārskatīt vecās pieejas un ieviest jaunus pasākumus**, lai aizsargātu un uzlabotu ES pilsoņu spēju īstenot savas trīs galvenās tiesības, proti, pārvietošanās brīvību, dalību brīvās un godīgās vēlēšanās un konsulārās aizsardzības saņemšanu ārpus ES. Tomēr, kā atspoguļots šajā ziņojumā, ES pilsonības jēdziens un ES darbības, kas vērstas uz pilsoņiem, pārsniedz šīs robežas.

Komisija pastāvīgi uzrauga un novērtē situāciju dalībvalstīs un rīkojas saskaņā ar ES līgumiem un Tiesas judikatūru. Turpmākajos gados Komisija ierosinās likumdošanas pasākumus vairākās jomās, **lai novērstu nepilnības un uzlabotu juridisko noteiktību pilsoņiem, kuri īsteno savas tiesības.** Citās jomās pilsoņu tiesību pilnīga izmantošana ir atkarīga ne vien no tiesību aktiem, bet arī no to īstenošanas, kas mainītu kontekstu, ļaujot pilsoņiem pilnībā izmantot šo tiesību sniegtos ieguvumus. Šajā ziņojumā ir ierosināti minētajās jomās veicamie pasākumi, kurus īstenojot, Komisija centīsies panākt vajadzīgās izmaiņas.

Komisija ir apņēmusies īstenot šajā ziņojumā izklāstītās darbības. Šajā nolūkā Komisija strādās **partnerībā** ar citiem — ES iestādēm, dalībvalstīm, vietējām un reģionālajām pašvaldībām, pilsonisko sabiedrību un, pats svarīgākais, pilsoņiem.

Pielikums, kurā norādīta jauna informācija saistībā ar darbībām, par kurām tika paziņots 2017. gada Ziņojumā par ES pilsonību

Prioritāte 2017.–2019. gadā

ES pilsoņu tiesību un ES kopējo vērtību veicināšana

1. 2017. un 2018. gadā rīkot **ES mēroga informācijas un informētības uzlabošanas kampaņu par ES pilsoņu tiesībām**, tostarp par konsulāro aizsardzību, un vēlēšanu tiesībām pirms 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām.

Darbības

Lai atbalstītu dalību vēlēšanās un dotu pilsoņiem iespēju pieņemt apzinātus lēmumus pirms **Eiropas Parlamenta** vēlēšanām 2019. gada maijā, Komisija, cieši sadarbojoties ar Eiropas Parlamentu, rīkoja **informācijas un komunikācijas kampaņas**, tostarp par to, ko dara ES, kā balsot un kā iesaistīties. Šīs kampaņas bija proaktīvas un daudzvalodu, ar spēcīgu vietējo dimensiju, un to ietvaros tika sniegta informācija par reģistrācijas termiņiem, reģistrācijas vietu un visiem vajadzīgajiem praktiskajiem pasākumiem.

2018. gada vasarā Komisija (JUST ĢD) sekmīgi rīkoja kampaņu sociālajos plašsaziņas līdzekļos, lai **informētu ES pilsoņus, kuri ceļo, par viņu tiesībām uz konsulāro aizsardzību ārvalstīs**. Kampaņa iezīmēja ES Direktīvas par konsulāro aizsardzību piemērošanas sākumu.

2. Rīkosies, lai stiprinātu **Eiropas Brīvprātīgo dienestu** un veicinātu brīvprātīgā darba priekšrocības un integrāciju izglītībā. Līdz 2020. gadam aicināt pirmos 100 000 Eiropas jauniešu brīvprātīgi darboties **Eiropas Solidaritātes korpusā**, kas nodrošinās iespēju attīstīt jaunas prasmes un jēgpilnu pieredzi, lietderīgi līdzdarboties sabiedrībā visā ES, kā arī gūt nenovērtējamu pieredzi un vērtīgas prasmes viņu karjeras sākumā.

Darbības

Regula (ES) 2018/1475, ar ko paredz **Eiropas Solidaritātes korpusa** tiesisko regulējumu, stājās spēkā 2018. gada oktobrī. Ar šo regulu izveido tiesisko regulējumu, lai jaunieši Eiropas Solidaritātes korpusa ietvaros varētu veikt brīvprātīgo darbu vai strādāt noderīgos projektos visā Eiropā.

3. Aizsargāt ES pilsonības būtību un tai raksturīgās vērtības; izstrādāt ziņojumu par **valstu shēmām attiecībā uz ES pilsonības piešķiršanu investoriem**, kurā aprakstīt Komisijas rīcību šajā jomā, pašreizējos valstu tiesību aktus un praksi, kā arī sniegt dalībvalstīm zināmus norādījumus.

Darbības

2019. gada janvārī Komisija **pieņēma ziņojumu** par ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai Eiropas Savienībā (COM(2019) 12 final). Tas ir pirmais visaptverošais fakto pētījums par visām ieguldītājiem paredzētajām shēmām pilsonības iegūšanai ("zelta pase") un ieguldītājiem paredzētajām shēmām uzturēšanās atļaujas iegūšanai ("zelta vīza") ES. Ziņojumā iezīmēta pašreizējā prakse un norādīti riski, ko šādas shēmas rada Eiropas Savienībai saistībā ar drošību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un korupciju. Komisija turpina uzraudzīt no šīm shēmām izrietošas plašākas problēmas saistībā ar atbilstību ES tiesību aktiem.

2018. gada maijā Padome pieņēma **leteikumu par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanāsā**. Ieteikuma mērķis ir veicināt piederības sajūtu — nodot kopīgas vērtības, praktizēt iekļaujošu izglītību un mācīt par ES un tās dalībvalstīm, lai palīdzētu stiprināt piederības sajūtu skolai, vietējai kopienai un valstij, kā arī ES ģimenei. Padome **2018. gada maijā** arī pieņēma **leteikumu par galvenajām kompetencēm mūžizglītībā**, kurā ietverta ar pilsonību saistīta kompetence. Šis ieteikums ir daļa no pirmā pasākumu kopuma Eiropas izglītības telpas mērķu īstenošanai.

2019. gada novembrī Komisija (ĢD EAC) izveidoja Jana Amosa Komenska balvu, ar kuru tiek apbalvotas vidusskolas, kas izmanto radošas metodes, mācot skolēnus par Eiropas Savienību.

2017., 2018. un 2019. gadā Komisija (ĢD EAC) piešķīra **Altiero Spinelli balvu par izpratnes veicināšanu**, apbalvojot ar to izcilus darbus, kas uzlabo pilsoņu zināšanas un informētību par ES.

Pilsoņu līdzdalības ES demokrātiskajā dzīvē veicināšana un uzlabošana

1. Pastiprināt **pilsoņdialogus** un veicināt publiskas diskusijas, lai uzlabotu sabiedrības izpratni par ES ietekmi uz pilsoņu ikdienas dzīvi un veicinātu domu apmaiņu ar pilsoņiem.

Darbības

Sākot no 2014. gada līdz Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2019. gada maijā, tika organizēti aptuveni 1800 pilsoņdialogi vairāk nekā 635 dažādās vietās, pulcējot aptuveni 200 000 pilsoņu, kuri pārstāvēja dažādas tautības, vecuma grupas, rases, reliģijas un politiskos uzskatus. Visi komisāri aktīvi piedalījās šajos dialogos, kas palīdzēja pilsoņiem izprast, kā Eiropas politika attiecas uz viņiem, cenšoties sekmēt tiešu viedokļu apmaiņu ar augstākā līmeņa lēmumu pieņēmējiem Komisijā, kā arī iesaistīšanos Eiropas demokrātiskajos procesos kopumā.

2. Ziņot par **ES tiesību aktu par vietējām vēlēšanām** īstenošanu, lai nodrošinātu, ka ES pilsoņi var efek-

tīvi izmantot savas vēlēšanu tiesības vietējā līmenī.

Darbības

Izpildot savas saistības, kas tika noteiktas 2017. gada Ziņojumā par ES pilsonību, **Komisija 2018. gada februārī nāca klajā ar ziņojumu** (COM/2018/044 final) par ES pilsoņu tiesībām balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās, ja viņi dzīvo citā ES dalībvalstī. Ziņojumā tika izvērtēts, kā šādi “mobilie” pilsoņi ir izmantojuši šīs tiesības kopš 2012. gada, un tika norādīts, kā uzlabot zināšanas par viņu demokrātisko līdzdalību, informēt pilsoņus par šīm tiesībām un uzlabot viņu izpratni par tām, atvieglot balsošanas procesu un sadarboties ar ieinteresētajām personām, lai palīdzētu īstenot šos uzdevumus. Šajā ziņojumā ir izklāstīta dalībvalstu prakse pilsoņu demokrātiskas iesaistes veicināšanā.

3. Popularizēt paraugpraksi, kas pilsoņiem palīdz balsot un kandidēt ES vēlēšanās, tostarp attiecībā uz balsstiesību saglabāšanu pēc pārcelšanās uz citu dalībvalsti un pārrobežu piekļuvi politiskajām ziņām, lai veicinātu vēlētāju aktivitāti un plašu demokrātisku līdzdalību 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu kontekstā.

Darbības

2018. gada februārī Komisija nāca klajā ar **ieteikumu par Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanu eiropiskās būtības un efektīvas norises veicināšanu** (C(2018) 900 final). Komisija aicināja kompetentās valsts iestādes veicināt nepietiekami pārstāvēto grupu, tostarp personu ar invaliditāti, vēlēšanu tiesību īstenošanu un kopumā atbalstīt demokrātisku rīcību un palīdzēt sasniegt augstu vēlētāju aktivitāti.

Šīm iestādēm arī tika uzdots identificēt, balstoties uz dalībvalstu pieredzi, paraugpraksi tādu **vēlēšanu procesu apdraudošo risku** konstatēšanā, mazināšanā un pārvaldībā, kuru iemesli ir kiberuzbrukumi un dezinformācija. **Lai to veicinātu**, Komisija **2018. gada aprīlī rīkoja pasākumu**, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta plānotajai prakses apmaiņai starp dalībvalstīm un kurā tika sniegtas prezentācijas par to, kā palielināt pilsoņu ar invaliditāti kā kandidātu līdzdalību.

Kā daļu no plašākiem centieniem nodrošināt brīvas un godīgas vēlēšanas **Komisija 2018. gada septembrī pieņēma vēlēšanu paketi**, kurā bija iekļauts paziņojums un ieteikums, mudinot dalībvalstis izveidot **valsts vēlēšanu tīklus**, iesaistot valsts iestādes, kas ir kompetentas vēlēšanu jautājumos, un iestādes, kas ir atbildīgas par to noteikumu uzraudzību un izpildi, kuri attiecas uz tiešsaistes darbībām vēlēšanu kontekstā. Valstu vēlēšanu sadarbības tīkli iecēla kontaktpersonas dalībai **Eiropas sadarbības tīklā vēlēšanu jautājumos**, kas ir platforma, kuras mērķis ir brīdināt par draudiem, apmainīties ar paraugpraksi, apspriest kopīgus risinājumus apzinātajām problēmām un veicināt kopīgus projektus un mācības starp valstu tīkliem.

2018. gada novembrī Komisija **savu ikgadējo kolokviju par pamattiesībām** veltīja **demokrātijai ES**. Tas pulcēja augsta līmeņa pārstāvjus no dalībvalstu valdībām, starptautiskām organizācijām, privātā sektora, akadēmiskajām aprindām un pilsoniskās sabiedrības, lai apspriestu: i) jautājumu par ES pilsoņu demokrātisko līdzdalību un politisko pārstāvību demokrātiskajās debatēs; ii) pilsoniskās sabiedrības lomu dinamiskā demokrātijā; un iii) pārredzamas un pareizas informācijas nozīmi, lai nodrošinātu informētas un iekļaujošas demokrātiskās debates un drošas vēlēšanas.

Komisija arī atbalstīja ES pilsoņu tiesību veicināšanu vietējā līmenī, izmantojot **programmas “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība”** finansējumu, un arī tādu pasākumu ietvaros kā, piemēram, Eiropas Reģionu un pilsētu nedēļa.

ES pilsoņu ikdienas dzīves vienkāršošana

1. Iesniegt priekšlikumu **“Vienotās digitālās vārtejas”** izstrādei, lai piedāvātu pilsoņiem vienkāršu tiešsaistes pieeju informācijai, palīdzībai un problēmu risināšanas pakalpojumiem, kā arī iespēju pārrobežu situācijās tiešsaistē izpildīt administratīvās procedūras, sasaistot attiecīgo ES un valsts līmeņa saturu un pakalpojumus vienotā, lietotājiem draudzīgā un lietotājoorientētā veidā. Papildus tam izvērtēt birokrātijas mazināšanas iespējas valsts iestādēs, nosakot, ka pilsoņiem savi dati ir jāiesniedz tikai vienreiz.

Darbības

Regula (ES) 2018/1724, ar ko izveido **vienotu digitālo vārteju**, lai sniegtu piekļuvi informācijai, procedūrām un palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumiem, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1024/2012, stājās spēkā 2018. gada 11. decembrī. Jaunā vārteja ir pilnībā integrēta uzlabotajā portālā “Tava Eiropa” un nodrošina piekļuvi tiešsaistes informācijai un procedūrām, kā arī palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumus privātpersonām un uzņēmumiem.

2. Turpināt atvieglot un veicināt **multimodālu ceļošanu visā ES**, lai ES pilsoņu mobilitāti padarītu efektīvāku un lietotājiem draudzīgāku, paredzot visā ES izmantojamus multimodālā maršruta informācijas pakalpojumus un sistēmu un pakalpojumu sadarbības un saderības uzlabojumus.

Darbības

Komisijas 2017. gada 31. maija Deleģētā regula 2017/1926, ar ko papildina Direktīvu 2010/40/ES par inteligentām transporta sistēmām, nodrošina satvaru, lai uzlabotu multimodālu maršruta informācijas pakalpojumu sniegšanu visā ES. Ar to tika noteiktas nepieciešamās prasības, lai nodrošinātu, ka ES mēroga multimodāli maršruta informācijas pakalpojumi ir precīzi un pieejami pāri robežām. Regulā ir paredzētas specifikācijas, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu piekļuvi maršruta un satiksmes datiem, to apmaiņu un atjaunināšanu, kā arī decentralizētu ceļojuma plānošanu nolūkā sniegt multimodālus satiksmes informācijas pakalpojumus Eiropas Savienībā.

2018. gads tika noteikts par “multimodalitātes gadu” — gadu, kura laikā Komisija uzsvēra multimodalitātes nozīmi ES transporta sistēmā, rīkojot virkni pasākumu, kuru mērķis bija veicināt transporta nozares kā pilnībā integrētas “sistēmas” darbību.

Drošības stiprināšana un vienlīdzības veicināšana

1. 2017. gada 1. ceturksnī pabeigt darbu pie pētījuma par ES politikas rīcības variantiem tādu ES pilsoņu **personas apliecību un uzturēšanās dokumentu** drošības uzlabošanai, kurus izmanto citā dalībvalstī dzīvojoši ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kuri nav ES pilsoņi. Komisija līdz 2017. gada beigām izvērtēs turpmākos soļus, iespējas un to ietekmi iespējamās likumdošanas iniciatīvas kontekstā.

Darbības

Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija **Regula (ES) 2019/1157** par Savienības pilsoņu personas apliecību un Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri izmanto tiesības brīvi pārvietoties, izsniegto uzturēšanās dokumentu drošības uzlabošanu stājās spēkā 2019. gada 1. augustā un tiks **piemērota no 2021. gada 2. augusta**. Tās mērķis ir palīdzēt mobilajiem ES pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem īstenot savas ES tiesības uz brīvu pārvietošanos, palielinot viņu dokumentu uzticamību un atzīšanu pārrobežu situācijās. Tajā pašā laikā tās mērķis ir stiprināt Eiropas drošību, novēršot drošības nepilnības, ko rada nedroši dokumenti.

Personas apliecību un pasu drošības elementi tiks saskaņoti: abu veidu ceļošanas dokumentos būs ļoti droša bezkontakta mikroshēma ar dokumenta turētāja fotogrāfiju un pirkstu nospiedumiem. Dalībvalstis jaunās personas apliecības sāks izdot 2021. gadā. Visām jaunajām personas apliecībām būs jāatbilst jaunajiem drošības standartiem.

2. 2017. gadā izvērtēt, kā modernizēt noteikumus par **nepārstāvētu ES pilsoņu pagaidu ceļošanas dokumentiem**, tostarp ES kopīgā formāta aizsardzības elementus, lai garantētu, ka pilsoņi var efektīvi izmantot savas tiesības uz konsulāro aizsardzību.

Darbības

Padomes 2019. gada 18. jūnija **Direktīva (ES) 2019/997**, ar ko izveido ES pagaidu ceļošanas dokumentu un atceļ Lēmumu 96/409/KĀDP, stājās spēkā 2019. gada 10. jūlijā. Tās mērķis ir uzlabot dokumenta drošību un racionalizēt piemērojamās procedūras.

Ar šo direktīvu atjaunina ES pagaidu ceļošanas dokumenta (PCD) noteikumus, formātu un drošības elementus. **Direktīvā paredzētas vienkāršotas formalitātes tiem nepārstāvētajiem ES pilsoņiem trešās valstīs**, kuru pase vai ceļošanas dokuments ir pazaudēts, nozagts vai iznīcināts, nolūkā nodrošināt, ka cita dalībvalsts viņiem izsniedz pagaidu ceļošanas dokumentu, lai viņi varētu nokļūt mājās. Tāpēc šī direktīva sniedz iespēju nepārstāvētiem ES pilsoņiem **viegli un efektīvāk īstenot savas tiesības uz konsulāro aizsardzību**. Direktīvas mērķis ir arī nodrošināt konsekveni starp ES PCD izdošanas konkrētajiem nosacījumiem un procedūrām un vispārīgajiem noteikumiem par koordinācijas un sadarbības pasākumiem, lai atvieglotu nepārstāvētu ES pilsoņu konsulāro aizsardzību trešās valstīs.

3. 2017. gadā rīkot **kampaņu, lai apkarotu vardarbību pret sievietēm** un aktīvi atbalstīt ES pievienošanās **Stambulas konvencijai** vienlaikus ar dalībvalstīm, kā arī nākt klajā ar priekšlikumiem, kā risināt strādājošo ģimeņu **darba un privātās dzīves līdzsvara** problēmas.

Darbības

Toreizējā komisāre Vera Jourova 2017. gadā uzsāka kampaņu “**Mērķtiecīgu pasākumu gads vardarbības pret sievietēm apkarošanai**”, lai uzlabotu informētību, veicinātu valsts līmeņa un pārrobežu sadarbību, sniegtu informāciju un izglītotu par vardarbību pret sievietēm. Piemēram, līdzekļi 15 miljonu EUR apmērā tika darīti pieejami 12 valsts iestādēm un 32 vietēja mēroga projektiem, kuru mērķis ir apkarot vardarbību pret sievietēm visā ES. Eiropas Komisijas **komunikācijas kampaņa “Non. No.Nein.”** ar tēmturi #SayNoStopVAW veicināja mērķtiecīgu darbību īstenošanu, un līdz 2018. gada beigām tika izstrādāti jauni komunikācijas instrumenti.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija **Direktīva (ES) 2019/1158** par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 2010/18/ES stājās spēkā 2019. gada 1. augustā. Tās mērķis ir palielināt sieviešu līdzdalību darba tirgū un ar ģimeni saistīto atvaļinājumu un elastīgu darba režīmu izmantošanu. Jaunajā tiesību aktā ir paredzētas arī iespējas darba ņēmējiem saņemt atvaļinājumu, lai rūpētos par radniekiem, kuriem vajadzīgs atbalsts. Tiesību akts arī nodrošina to, ka vecāki un aprūpētāji varēs labāk saskaņot savu profesionālo un privāto dzīvi un uzņēmumi gūs labumu no motivētākiem darba ņēmējiem.

4. Rīkoties, lai veicinātu LGBTI personu pieņemšanu sabiedrībā visā ES, īstenojot vairākus pasākumus LGBTI līdztiesības veicināšanai un aktīvi atbalstot par ierosināto horizontālās **pretdiskriminācijas direktīvu** notiekošo sarunu noslēgšanu.

Darbības

Komisija kopš 2008. gada ir atbalstījusi katru Padomes prezidentūru centienos izstrādāt **priekšlikumu direktīvai par vienlīdzīgu attieksmi**. Tomēr šo priekšlikumu joprojām izskata Padome, jo tā pieņemšanai ir vajadzīgs Padomes vienprātīgs atbalsts.

2018. gada 22. jūnijā Komisija pieņēma **leteikumu par līdztiesības iestāžu standartiem**, lai nodrošinātu, ka valstu līdztiesības iestādes ir neatkarīgas un efektīvas. Ieteikumā ir noteikti minimālie standarti attiecībā uz līdztiesības iestāžu pilnvarām, to neatkarību, to efektivitāti, tostarp pietiekamiem resursiem un atbilstīgām pilnvarām, un valsts iestāžu struktūru vienlīdzības nodrošināšanai.

2019. gada aprīlī Komisija nāca klajā ar **Paziņojumu (COM(2019) 186)**, kurā uzsvērtas aizsardzības nepilnības un ierosināti veidi, kā atvieglot lēmumu pieņemšanu nediskriminācijas jomā, izmantojot **uzlabotu kvalificēta vairākuma balsošanu un parasto likumdošanas procedūru**.

2019. gada oktobrī Komisija publicēja Eiroparometra speciālpetauji 493 "**Diskriminācija ES**", kurā bija iekļauti detalizēti dalībvalstu dati par LGBTI personu pieņemšanu sabiedrībā un priekšstati par diskrimināciju seksuālās orientācijas, dzimumidentitātes un dzimumīpašību dēļ.

Kopumā ES ir palielinājis atbalsts LGBTI attiecībām, tomēr ES dalībvalstu vidū šajā ziņā pastāv būtiskas atšķirības.

Komisija ir arī veicinājusi līdztiesību ar izglītības, kultūras, jaunatnes un sporta palīdzību, tostarp izmantojot 2018. gada digitālo rīcības plānu, kas ietver pasākumu, kurš atbalsta meiteņu (vecumā no 12 līdz 18 gadiem) digitālo un uzņēmējdarbības prasmju attīstīšanu, izmantojot īpašus izglītojošus darbseminārus sadarbībā ar Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūtu (EIT). Pasākums tiks turpināts un paplašināts jaunajā rīcības plānā (2021.–2027. gadam).

Turklāt stratēģiskās sistēmas **Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020)** ietvaros ir izveidota īpaša darba grupa **kopīgu vērtību un iekļaujošas izglītības veicināšanai**, kas pulcē dalībvalstu ekspertus, lai apmainītos ar paraugpraksi par tādiem jautājumiem kā LGBTI tiesības, dzimumu nevienlīdzība un migrantu un bēgļu integrācija.

Beigu vāres

- 1 Eurostat datubāze migr_pop1ctz.
- 2 2017. gada ziņojumu sk. vietnē https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=51132.
- 3 Eirobarometra zibensaptauja 485, sk. <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2260>.
- 4 Sk. Ziņojumu par 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, COM(2020) 252 final.
- 5 Eirobarometra zibensaptauja 485.
- 6 Eurostat datubāze migr_pop1ctz.
- 7 Tie ir minēti Politikas pamatnostādnēs nākamajai Eiropas Komisijai (2019–2024): zaļais kurss Eiropai; ekonomika, kas darbojas cilvēku labā; Eiropa, kas atbilst digitālā laikmeta prasībām; mūsu eiropeiskā dzīvesziņa; spēcīgāka Eiropa pasaulē; jauns impulss Eiropas demokrātijai.
- 8 COM(2020) 711.
- 9 COM(2020) 790.
- 10 Ziņojuma par pilsonību tvērumā ietilpst ne tikai ES pilsoņu demokrātiskās tiesības, bet arī citas ES pilsoņu tiesības, kas nostiprinātas Līgumā un Pamattiesību hartā. Acīmredzama saikne pastāv arī ar nesenu pieņemto "Jauno patērētāju tiesību aizsardzības programmu", kurā ir risinātas patērētāju neatliekamās vajadzības saistībā ar Covid-19 pandēmiju un izklāstīts redzējums par ES patērētāju tiesību aizsardzības politiku nākamajiem pieciem gadiem. Programmā ir ierosināta vienota pieeja patērētāju tiesību aizsardzības politikai ar mērķi aizsargāt ES pilsoņus kā patērētājus un sniegt viņiem attiecīgās iespējas, nodrošinot viņu tiesības mūsu sabiedrības zaļās pārkārtošanās un digitālās pārveides ietvaros.
- 11 Tostarp ar dalībvalstu ekspertiem Eiropas sadarbības tīklā vēlēšanu jautājumos un ekspertu grupā brīvas pārvietošanās jautājumos (2020. gada septembrī). Īpaša apspriešanās sanāksme ar atbalsta saņēmējiem, kuriem atbalsts piešķirts saskaņā ar programmām "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" un "Eiropa pilsoņiem", notika 2020. gada septembrī.
- 12 Eirobarometra zibensaptauja 485 "ES pilsonība un demokrātija", kas laikposmā no 2020. gada 27. februāra līdz 6. martam tika veikta 27 ES dalībvalstīs; <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2260>.
- 13 COM(2020) 731.
- 14 Dati par vēlētāju aktivitāti valsts vēlēšanās liecina, ka zināmam skaitam pilsoņu, iespējams, rodas papildu grūtības piedalīties vēlēšanās. Raugoties uz ES kopumā, to iedzīvotāju vidū, kuri ir tās valsts pilsoņi, kurā viņi dzīvo, gandrīz 60 % no tiem, kas dzimuši imigrantiem vecākiem ziņotājā valstī, apgalvo, ka viņi ir balsojuši pēdējās valsts parlamenta vēlēšanās savā dzīvesvietas valstī. Šis rādītājs ir par gandrīz 10 procentpunktiem zemāks nekā to viņu vienaudžu gadījumā, kuru vecāki dzimuši ziņotājā valstī, un par 5 procentpunktiem zemāks par to vēlētāju aktivitāti, kuri ieradās ziņotājā valstī kā bērni un pēc tam ieguva tās pilsonību. Tomēr tas ir par 10 punktiem augstāks salīdzinājumā ar to vēlētāju aktivitāti, kuriem ir ziņotājas valsts pilsonība un kuri ieradās šajā valstī pēc 15 gadu vecuma sasniegšanas. Sīkāku informāciju sk. ESAO un ES (2018), "Settling in 2018: Indicators of Immigrant Integration".
- 15 Sk. "Roma Civil Monitor" ziņojumu "Synthesis report on implementation of national Roma integration strategies in Bulgaria, Czech Republic Hungary, Romania and Slovakia" (2018. gada marts), 12., 13. un 28. lpp., kā arī "Roma Civil Monitor" ziņojumu "A synthesis of civil society's reports on the implementation of national Roma integration strategies in the European Union" (2020. gada marts), 23. lpp.
- 16 Jaunais romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars tika pieņemts 2020. gada 7. oktobrī: https://ec.europa.eu/info/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_en.
- 17 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2019. gada ziņojums "Personu ar invaliditāti reālās tiesības balsot EP vēlēšanās".
- 18 ES un visas dalībvalstis ir ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCRPD) parakstītājas puses. Attiecīgi saskaņā ar 29. pantu par līdzdalību politikajā un sabiedriskajā dzīvē šīs konvencijas parakstītājas valstis personām ar invaliditāti garantē politiskās tiesības un iespēju tās izmantot vienlīdzīgi ar citiem.
- 19 Dati par sieviešu pārstāvību dažādos politisko lēmumu pieņemšanas līmeņos dalībvalstīs ir publicēti Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta (EIGE) dzimumu statistikas datubāzē https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/browse/wmidm/wmidm_pol.

- 20 Īrija.
- 21 Piemēri: BE, ES, SI, FR, PT, SI.
- 22 Rumānija.
- 23 Parlamentu savienības un Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2018. gada pētījums "Sexism, harassment and violence against women in parliaments in Europe": <http://www.assembly.coe.int/LifeRay/EGA/WomenFFViolence/2018/20181016-WomenParliamentIssues-EN.pdf>.
- 24 Eiropas sadarbības tīkls vēlēšanu jautājumos tika izveidots 2019. gada janvārī, lai palīdzētu dalībvalstīm dalīties pieredzē un paraugpraksē, tostarp saistībā ar draudiem, nepilnībām un izpildi. Sk. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/eu-citizenship/electoral-rights/european-cooperation-network-elections_en.
- 25 Plašāka informācija: https://www.venice.coe.int/WebForms/pages/?p=01_Elections_and_Referendums&lang=EN.
- 26 Atklātā sabiedriskā apspriešana par šo ziņojumu apliecināja, ka vairākums atbalsta balsošanu pa pastu un ka daudzi respondenti uzskata, ka ar tiešsaistes balsošanu saistītie riski joprojām ir lielāki nekā šādas balsošanas sniegtie ieguvumi.
- 27 Pamatojoties uz vairāk nekā 11 000 ar vēlēšanām saistītu materiālu, ieskaitot plakātus, televīzijas reklāmas, sociālo plašsaziņas līdzekļu ierakstus un drukātus paziņojumus, kurus publicējušas 418 politiskās partijas vai kandidāti, kā arī 193 oficiāliem Facebook kontiem, Eiropas Vēlēšanu uzraudzības centrs identificēja tematus, kas visvairāk tika izmantoti vēlēšanu kampaņās, proti, "Eiropa" (15 % no visiem tematiem), kā arī "vērtības", "ekonomika", "sociālie jautājumi" un "vide". Sk. Johansson, Bengt un Novelli, Edoardo "2019 European elections campaign – Images, topics, media in the 28 Member States", 2019. gada 9. jūlijs, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e6767a95-a386-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>.
- 28 Ziņojums par 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, COM(2020) 252 final.
- 29 Pārstāv Volt Deutschland. Partijai DiEM25 neizdevās iegūt deputātu vietas Eiropas Parlamenta vēlēšanās, taču to pārstāvošie kandidāti piedalījās arī valsts vēlēšanās Dānijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā, Austrijā, Polijā un Portugālē un tās locekļi ir deputāti Dānijas, Grieķijas, Polijas un Portugāles parlamentu sasaukumos.
- 30 Eurobarometra zibensaptauja 485.
- 31 Komisija ar ekspertu grupas vēlēšanu jautājumos starpniecību sniedza dalībvalstīm atbalstu noteiktu ES tiesību aktu prasību īstenošanā saistībā ar mobilo ES pilsoņu vēlēšanu tiesībām. Saziņa attiecās uz piemērojāmām formalitātēm, tostarp attiecīgajiem reģistrācijas termiņiem un praksi līdzdalības atbalstam.
- 32 Eurostat datubāze migr_pop1ctz.
- 33 No dalībvalstīm saņemtie dati liecina, ka mobilo ES pilsoņu reģistrācijas aktivitāte viņu dzīvesvietas valstīs joprojām ir zema visā ES, lai gan skaitļi (tāpat kā attiecīgo datu pieejamība) dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgi: sākot no 0,1 % Horvātijā un 0,2 % Latvijā līdz 17 % Spānijā un 24 % Maltā. Sīkāku informāciju sk. dienestu darba dokumentā COM(2020) 252 final.
- 34 Eurobarometra zibensaptauja 485.
- 35 Piem., dažādās dalībvalstīs var būt noteikti atšķirīgi termiņi, kas jāievēro, reģistrējoties balsošanai Eiropas Parlamenta vēlēšanās, un tāpēc mobilajiem ES pilsoņiem ir grūtāk laikus reģistrēties.
- 36 Tas var ietvert gadījumus, kad administratīvās vēstules ir nosūtītas novēloti, kā arī apgrūtināšas procedūras balsošanai pa pastu.
- 37 Padomes Direktīvas 94/80/EK un 93/109/EK.
- 38 Šī informācija būs pieejama portālā "Tava Eiropa" un valstu portālos, kuri ir daļa no vienotās digitālās vārtejas, kā noteikts Regulā (ES) 2018/1724 (sk. I pielikuma D.3. punktu).
- 39 Kipra, Dānija, Vācija, Īrija un Malta.
- 40 Komisijas Ieteikums 2014/53/ES.
- 41 To respondentu īpatsvars, kuri uzskatīja, ka būtu jāļauj vēlētajiem izvēlēties starp abām valstīm, kā arī to respondentu īpatsvars, kuri uzskatīja, ka būtu jāļauj vēlētajiem balsot gan izcelsmes, gan dzīvesvietas valstī, bija vienāds. Daudzi respondenti norādīja, ka uzturēšanās ilgums ir piemērots kritērijs, lai pieņemtu lēmumu par to, vai piešķirt ārvalstniekiem tiesības balsot valsts vēlēšanās.
- 42 Eiropas Komisija 2020. gada 4. martā vienojās par Eiropas pilsoņu iniciatīvas "Vēlētāji bez robežām. Pilnas politiskās tiesības ES pilsoņiem" pieņemamību un reģistrēja šo iniciatīvu. Tās organizatori pieprasa "reformas, kas stiprinātu ES pilsoņu pašreizējās tiesības balsot un kandidēt Eiropas un pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas valstī, un

jaunus tiesību aktus, kuri šīs tiesības attiecinātu arī uz reģionālām un valsts līmeņa vēlēšanām un referendumiem”.

43. Iniciatīvas ietvēra pilsoņu asamblejas (līdzīgas tām, kas tika rīkotas Valonijā, lai iesaistītu iedzīvotājus politikas ieteikumu izstrādē par “viltus ziņu” atpazīšanu). Pilsoņu asamblejas ir apspriešanās struktūras, ko izmanto vairākās dalībvalstīs, lai dotu iedzīvotājiem iespēju piedalīties politikas veidošanā. Vēra ņemams piemērs ir Īrija, kur tās parasti izmanto, lai izstrādātu referendumu variantus.
44. ESAO nesenā ziņojumā aprakstīja iedvesmojošu apspriešanās demokrātijas iniciatīvu dziļumu un tvērumu, tostarp Eiropas Savienībā, kur tūkstošiem nejauši izvēlētu pilsoņu piedalījās procesos, ko raksturoja līdzdalīgāks demokrātijas pārvaldības stils. (“Catching the Deliberative Wave”: <https://www.oecd.org/gov/innovative-citizen-participation-and-new-democratic-institutions-339306da-en.htm>).
45. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/04/22-04-2020-deadlines-reminder-boost-citizen-engagement-in-the-implementation-of-cohesion-policy.
46. https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/missions-horizon-europe_en. Komisija paziņos galīgos izvēlētos uzdevumus 2020. gada nogalē. Pēc uzdevumu īstenošanas sākšanas Eiropas pilsoņi arī turpmāk tiks iesaistīti visos to izpildes posmos.
47. Konkrētāk, pamatprogramma “Apvārsnis 2020” nodrošinās gan drīz 12 miljonus EUR četriem daudzpusējiem konsorcijiem, kas veiks pētniecības un eksperimentu pasākumus šādās jomās: i) teritoriālās kohēzijas demokratizācija (eksperimentēšana ar pilsoņu apspriešanās procesu un līdzdalību budžeta plānošanā Eiropas reģionālās politikas un pilsētpolitikas līmenī), ii) pilsētas kā politiskas inovācijas vide, lai stiprinātu apspriešanās un līdzdalības demokrātiju, iii) iekļaujoša zinātne un Eiropas demokrātija un iv) līdzdalības telpu veidošana, izmantojot daudzvalodu, dinamisku apspriešanās pieeju. Tās turpinājuma programmā “Apvārsnis Eiropa” jau ir noteikts, ka “noturīgākas, iekļaujošākas un demokrātiskākas Eiropas sabiedrības” izveide ir viena no tās galvenajām stratēģiskajām ievirzēm, tāpēc pirmās darba programmas turpinās finansēt pētniecību šajās jomās.
48. Tas jo īpaši tiek darīts, izmantojot “zaļā kursa uzaicinājumu”, kura ietvaros pētniecības un inovācijas projektiem, kas izstrādāti, reaģējot uz klimata krīzi, un palīdz aizsargāt Eiropas unikālās ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību, ir mobilizēti līdzekļi 1 miljarda EUR apmērā.
- Tematiskās jomas, kas atspoguļo Eiropas zaļā kursa galvenos darba virzienus, papildinās transversāls virziens, kas būs veltīts pilsoņu iespēju paplašināšanai, mobilizējot finansējumu trim galvenajiem tematiem: i) Eiropas spēja īstenot pilsoņu apspriešanos un līdzdalību saistībā ar zaļo kursu, ii) uzvedības, sociālās un kultūras pārmaiņas saistībā ar zaļo kursu un iii) pilsoņu rīcības iespējas nodrošināšana klimata pārmaiņu un vides aizsardzības jomā, izmantojot izglītību, amatierzinātņi, novērošanas iniciatīvas un pilsonisko līdzdalību.
49. Pilsoņi ir arī patērētāji, kuru ikdienas dzīvi ir būtiski skārusi pandēmija, tostarp attiecībā uz preču un pakalpojumu pieejamību un ceļošanu ES teritorijā, uz ES un no tās. “Jaunās patērētāju tiesību aizsardzības programmas” pamatā ir patērētāju līdzdalība tās darbību īstenošanā, kas cita starpā tiks nodrošināts, stiprinot patērētāju organizācijas, kuras pārstāv patērētāju intereses, kā arī sniedzot tām ieteikumus un atbalstu. Tas ir īpaši svarīgi dažām pilsoņu kategorijām, kuras ir neaizsargātākas tādu sociālo apstākļu vai īpašu iezīmju dēļ kā, piemēram, vecums, dzimums, veselības stāvoklis, digitālā prasme vai finansiālais stāvoklis.
50. Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 165. panta 2. punkts.
51. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ-C:2018:456:FULL&from=LV>.
52. https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/euyouthdialogue_en.
53. Pateicoties ES un jaunatnes dialogam, tika pieņemti Eiropas jaunatnes mērķi, kas atspoguļo jauniešu redzējumu par Eiropu un ir ārkārtīgi svarīgi saistībā ar mūsu mērķi nopietni apsvērt jaunāko paaudžu ieguldījumu un politikas veidošanā integrēt ilgtermiņa perspektīvu, veicinot dialogu un palielinot pārredzamību un pārskatbaidību par mūsu politikas izvēlēm.
54. Līdz šim ir reģistrētas 75 iniciatīvas. Sešu iniciatīvu gadījumā ir pabeigti visi procedūras posmi, un šīs iniciatīvas ir veiksmīgi iesniegtas Komisijai (avots: https://europa.eu/citizens-initiative/home_lv).
55. Eiropas Komisijas un Augstā pārstāvja kopīgs paziņojums “Ar Covid-19 saistītās dezinformācijas apkarošana, pamatojoties uz faktiem”, 10.6.2020., JOIN (2020) 8 final.
56. https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/fighting-disinformation/tackling-coronavirus-disinformation_lv.
57. Eiropas Komisijas un Augstā pārstāvja kopīgs paziņojums “Ar Covid-19 saistītās dezinformācijas apkarošana, pamatojoties uz faktiem”, 10.6.2020., JOIN (2020) 8 final.

58. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Jaunā patērētāju tiesību aizsardzības programma. Patērētāju noturības stiprināšana, lai panāktu ilgtspējīgu atveseļošanu", 13.11.2020., COM(2020) 696 final. Saskaņā ar iniciatīvām "Jaunās patērētāju tiesību aizsardzības programmas" kontekstā Komisija atbalstīs valstu patērētāju tiesību aizsardzības iestāžu tiešsaistes izmeklēšanas spēju pilnveidošanu un veicinās sadarbību starp Patērētāju tiesību aizsardzības sadarbības tīklu un citiem tiesībaizsardzības tīkliem un ieinteresētajām personām, lai novērstu patērētāju krāpšanu, negodīgu tirgvedības praksi un krāpšanu.
59. COM(2020) 274 final, 1.7.2020.
60. 2020. gada Eiropas Reģionu un pilsētu nedēļā Komisija rīkoja sesiju "Neierobežot e-demokrātiju", kurā tika aplūkota atlasītu ES finansētu projektu paraugprakse un pētīts digitālo tehnoloģiju potenciāls, lai paplašinātu pilsoņu iespējas piedalīties Eiropas demokrātiskajās debatēs.
61. Eiropas Prasmju programmā galvenā uzmanība ir pievērsta tam, lai cilvēki apgūtu digitālās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes, un tajā ir paredzētas vairākas darbības, kas saskaņotas ar digitālo stratēģiju, rūpniecības un MVU stratēģijām un Eiropas izglītības telpu.
62. Minētajam plānam ir divas stratēģiskās prioritātes: i) veicināt augstas veiktspējas digitālās izglītības ekosistēmas attīstību Eiropā un ii) uzlabot digitālajai pārveidei nepieciešamās digitālās prasmes un kompetences. Sk. https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf.
63. Komisija 2020. gada jūnijā pieņēma ziņojumu par demogrāfisko pārmaiņu ietekmi, kurā aplūkoti demogrāfisko pārmaiņu virzītājspēki un to ietekme visā Eiropā.
64. Komisijas ziņojumā par 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām (COM(2020) 252 final) tika paziņots, ka Komisija nolūc atbalstīt iekļaujošu un vienlīdzīgu dalību 2024. gada vēlēšanās vēltis īpašu uzmanību gados jaunākiem un vecākiem cilvēkiem, sievietēm, mobiliem ES pilsoņiem un cilvēkiem ar invaliditāti.
65. Šīs tiesības saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 21. pantu katram ES pilsonim ir piešķirtas tieši un ir nostiprinātas Pamattiesību hartas 45. pantā. LESD 21. panta 1. punktā ir noteikts, ka ikvienam ES pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus. Attiecīgie ierobežojumi un nosacījumi ir izklāstīti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 30.4.2004., 77. lpp.) (turpmāk tekstā arī "Brīvas pārvietošanās direktīva"). Turklāt ar LESD 45. pantu ikvienam ES pilsonim ir piešķirtas tiesības strādāt un darba nolūkos uzturēties jebkurā dalībvalstī.
66. Kopš 2012. gada šis rādītājs ir palielinājies par 17 procentpunktiem.
67. Atklātā sabiedriskā apspriešana par šo ziņojumu ļāva secināt, ka, lai gan kopumā pilsoņi, kuri pārceļas uz ārzemēm, jūtas labi informēti, viņi, dzīvojot ārzemēs, saskaras ar administratīvām problēmām. Vairākos gadījumos viņi norādīja, ka pirms pārcelšanās būtu vēlējušies būt labāk informēti par tādiem jautājumiem kā nodokļi, sociālie pabalsti vai veselības apdrošināšana.
68. COM(2009) 313 final.
69. Tiesas 2018. gada 5. jūnija spriedums Coman un citi, C-673/16, EU:C:2018:385.
70. Tiesas 2014. gada 18. decembra spriedums McCarthy un citi, C-202/13, EU:C:2014:2450, un 2020. gada 18. jūnija spriedums Ryanair Designated Activity Company, C-754/18, EU:C:2020:478.
71. Tiesas 2019. gada 26. marta spriedums SM (Saskaņā ar Alžīrijas kafala sistēmu aizbildnībā esošs bērns), C-129/18, EU:C:2019:248.
72. COM (2009) 313 final.
73. Dalībvalstīm tiek sniegta palīdzība saistībā ar to, kā pareizi piemērot brīvas pārvietošanās jomā pieņemtos tiesību aktus, izmantojot SOLVIT tīklu, kas darbojas valsts līmenī, lai risinātu problēmas, kas saistītas ar atbilstību ES tiesību aktiem. Sk. Komisijas 2013. gada 17. septembra lēmumu par principiem, kas reglamentē SOLVIT (C(2013) 5869 final).
74. Saskaņā ar brīvas pārvietošanās jomā pieņemtajiem tiesību aktiem brīvas pārvietošanās ierobežojumiem ir jāatbilst proporcionalitātes un nediskriminācijas prasībām.
75. Komisijas paziņojums "Vadlīnijas par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu Covid-19 uzliesmojuma laikā", 2020/C 102 I/03.
76. Komisijas paziņojums "Covid-19: ceļā uz pakāpenisku un koordinētu pieeju pārvietošanās brīvības atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai", 2020/C 169/03.

77. Komisijas paziņojums "ES norādījumi par tūrisma pakalpojumu pakāpenisku atsākšanu un viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem — Covid-19", 2020/C 169/01.
78. Padomes leteikums (ES) 2020/1475 par koordinētu pieeju brīvas pārvietošanās ierobežošanai sakarā ar Covid-19 pandēmiju (OV L 337, 14.10.2020., 32. lpp.).
79. <https://reopen.europa.eu>.
80. COM(2020)609, 23.9.2020.
81. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV L 077, 23.3.2016., 1. lpp.).
82. Eurostat datubāze migr_pop1ctz.
83. Un aptuveni 1 miljons Apvienotās Karalistes valstspiederīgo dzīvo ES-27 (avots: Pirmais kopīgais ziņojums par uzturēšanās tiesību īstenošanu saskaņā ar Izstāšanās līguma otro daļu).
84. Tas pats attiecas uz visiem Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pārejas periodā pārceļas uz kādu no ES dalībvalstīm.
85. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1157 (2019. gada 20. jūnijs) par Savienības pilsoņu personas apliecību un Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri izmanto tiesības brīvi pārvietoties, izsniegto uzturēšanās dokumentu drošības uzlabošanu (OV L 188, 12.7.2019., 67. lpp.).
86. Jaunie noteikumi ietver stingrus datu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu, ka savāktajai informācijai nevar piekļūt nepiederošas personas. Konkrētāk, valsts iestādēm būs jānodrošina bezkontakta mikroshēmas un tajā saglabāto datu drošība, lai to nevarētu uzlauzt vai tai piekļūt bez atļaujas.
87. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1191 (2016. gada 6. jūlijs) par iedzīvotāju brīvas pārvietošanās veicināšanu, vienkāršojot dažu publisko dokumentu uzrādīšanas prasības Eiropas Savienībā, un grozījumiem Regulā (ES) Nr. 1024/2012 (OV L 200, 26.7.2016., 1.–136. lpp.). Regula mazina lielāko daļu problēmu, ar kurām saskaras Eiropas pilsoņi, iesniedzot noteiktus publiskus dokumentus, kas izdoti citā dalībvalstī. Konkrētāk, valsts iestādes vairs nevar pieprasīt, lai uz publiska dokumenta vai tā apliecinātas kopijas būtu apostille. Turklāt daži publiski dokumenti vairs nav jātulko, ja vien tos iesniedz kā daudzvalodu standarta veidlapu, kas dalībvalstu iestādēm ir pieejama e-tiesiskuma portālā.
88. Salīdzinot dalībvalstu rādītājus, lielākais pārrobežu darbaņēmēju skaits 2019. gadā bija šajās dalībvalstīs: dzīvo Polijā un strādā Vācijā (122 000 cilvēku), dzīvo Francijā un strādā Luksemburgā (93 000), dzīvo Ungārijā un strādā Austrijā (56 000), dzīvo Vācijā un strādā Luksemburgā (54 000) un dzīvo Francijā un strādā Beļģijā (50 000). Vairums pārrobežu darbaņēmēju strādā būvniecībā, ražošanā vai darbvietās, kas saistītas ar veselības aprūpi. Sīkāku informāciju sk. <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/digpub/eumove/bloc-2c.html?lang=en>.
89. Iedibinātajā judikatūrā ir paredzēts, ka saskaņā ar divpusējiem nolīgumiem par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu dalībvalstis var brīvi noteikt piesaistes kritērijus nodokļu uzlikšanas pilnvaru savstarpējai sadalei. Tomēr tām šādas nodokļu uzlikšanas pilnvaras ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesību aktus. Tas nozīmē arī to, ka nav tādu noteikumu, kas pārrobežu darbaņēmējiem garantētu tiesības uz vislabvēlīgākajiem nodokļu režīmiem iesaistītajās dalībvalstīs.
90. COM(2020) 312.
91. Multimodālo braucienu plānotājs ir IT sistēma, kas spēj piedāvāt risinājumu, kurš ietver vienu vai vairākus transporta pakalpojumus un atbild vismaz uz jautājumu "Kā es varu doties no atrašanās vietas A uz vietu B konkrētā izbraukšanas/ierašanās dienā un laikā un ar kādiem nosacījumiem". Visizplatītākais piekļuves punkts šādam braucienu plānotājam ir īpašs tīmekļa pakalpojums. (Sk. Eiropas Komisijas pētījumu "Towards a Multi-Modal Journey Planner", 2011.)
92. COM(2019) 12 final.
93. COM(2019) 370 final un SWD(2019) 650 final.
94. Sīkāku informāciju sk. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1925.
95. 2. pantā teikts: "Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda pluralisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība."
96. 2019. gada rudenī veiktajā Eurobarometra standartaptaujā Nr. 92 respondenti tika aicināti izvēlēties vērtības, kuras, viņuprāt, vislabāk raksturo ES. "Miers" bija vērtība, kas vislabāk raksturo ES (42 %), otrajā

vietā sekoja "demokrātija" (34 %), bet trešajā vietā ierindojās "cilvēktiesības" (32 %). "Likuma vara" bija ceturtajā vietā — to minēja vairāk nekā viens no pieciem respondentiem (22 %).

97 COM(2019) 343 final. Komisija jo īpaši ir apņēmusies izmantot visas finansēšanas iespējas, lai palīdzētu pilsoniskajai sabiedrībai un akadēmiskajām aprindām stiprināt tiesiskuma kultūru, piemēram, izmantojot nākamo programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības".

98 https://ec.europa.eu/info/publications/2020-rule-law-report-communication-and-country-chapters_lv.

99 Šā mehānisma mērķis ir ierosināt patiesu dialogu par tiesiskumu gan Eiropas, gan valstu līmenī. Tas ir iecerēts kā ikgadējs process, lai novērstu problēmu rašanos vai padziļināšanos. Tas radīs kopīgu izpratni par situāciju tiesiskuma jomā visā ES un stiprinās iestāžu sadarbību šajā jomā.

100 Eirobarometra standartaptaujā Nr. 89, kas tika veikta 2018. gadā, respondenti atzina, ka "studentu apmaiņas programmas, piemēram, ERASMUS", ir trešais vispozitīvāk vērtējamais ES panākums, kuru atpazīst "miers starp ES dalībvalstīm" un "preču un pakalpojumu brīva aprīte un personu brīva pārvietošanās Eiropas Savienībā".

101 Pēdējās trijās desmitgadēs "Erasmus+" un programmās, kas bija tās priekšteces, ir piedalījušies vairāk nekā 10 miljoni cilvēku. Īstenojot šo programmu, tika darīti pieejami līdzekļi vairāk nekā 1,7 miljardu EUR apmērā, kas bija paredzēti mācību iespējām ārvalstīs, kā arī starpvalstu partnerībām ar mērķi izstrādāt novatoriskas politikas pieejas un praksi vietējā līmenī, nosakot par prioritāti sociālo iekļaušanu, kopīgu vērtību veicināšanu un starpkultūru izpratni.

102 No 2021. gada ar "Erasmus+" jauniešu līdzdalības darbībām tiks atbalstīti arī alternatīvi, inovatīvi, viedi un digitāli jauniešu līdzdalības un pilsoniskās iesaistes veidi, izmantojot plašu klāstu līdzdalības projektu, kurus virza paši jaunieši.

103 Brīvprātīgais darbs ir viena no pamanāmākajām solidaritātes izpausmēm. Piedaloties Eiropas Solidaritātes korpusā, jaunieši palīdz risināt apzinātās vajadzības vietējās kopienās un sekmē svarīgu sabiedrības problēmu pārvarēšanu. Brīvprātīgais darbs arī ļauj jauniešiem iegūt lietderīgu pieredzi, prasmes un kompetences personīgajai, ar izglītības ieguvu saistītajai, sociālajai, pilsoniskajai un profesionālajai izaugsmei, tādējādi uzlabojot viņu nodarbināmību un aktīvu pilsoniskumu. Saskaņā ar dalībnieku ziņojumiem 76 % brīvprātīgo piekrīt, ka pēc piedalīšanās brīvprātīgajā darbā viņi plāno aktīvāk piedalīties savas

kopienas sociālajā un politiskajā dzīvē, savukārt 87 % brīvprātīgo pēc atgriešanās plāno turpināt iesaistīties un aktīvi darboties solidaritātes jomā.

104 Tā ļauj jauniešiem Eiropā un Vidusjūras dienvidu reģionā tiešsaistē iesaistīties jēgpilnā starpkultūru pieredzē.

105 2018/C 195/01.

106 COM(2020) 152 final.

107 Savienība, kurā valda līdztiesība: ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/a_union_of_equality_eu_action_plan_against_racism_2020_-2025_lv.pdf. Viens no paziņotajiem pasākumiem ietver to, ka Komisija organizēs darbsemināru par vēlēšanām, lai apmainītos ar paraugpraksi iekļaujošas demokrātijas jomā un veicinātu to ar mērķi izveidot kandidātu sarakstus, kas atspoguļo mūsu sabiedrības daudzveidību. Šis darbseminārs ir plānots 2022. gadā, lai sniegtu informāciju saistībā ar nākamajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2024. gadā.

108 "Savienība, kurā valda līdztiesība: LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam".

109 ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskajā satvarā ir izklāstīta visaptveroša trīs pīlāru pieeja laikposmam no 2020. līdz 2030. gadam. Šī pieeja papildina sociāli atstumto romu sociālo un ekonomisko iekļaušanu, veicinot līdztiesību un līdzdalību. Tādējādi tās mērķis ir dot visiem romiem iespēju pilnībā īstenot savu potenciālu un iesaistīties politiskajā, sociālajā, ekonomiskajā un kultūras dzīvē.

110 Piemēram, Covid-19 pandēmijai ir bijusi nesamērīgi negatīva ietekme uz marginalizētām romu kopienām, kurām ir liegta tiesības. ES stratēģiskajā satvarā romu jautājumos ir iekļautas īpašas norādes dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka turpmākās stratēģijas labāk sagatavo romus līdzīgu krīžu pārvarēšanai. Pandēmijas laikā gūtā pieredze ir arī pamats jaunā satvara pamatmērķu atlasei (piem., mājokļu un pamatpakalpojumu jomā), kā arī Padomes ieteikuma projektā ierosinātajiem pasākumiem (piem., atbalsts romu bērnu digitālajai iekļaušanai un tālmācībai).

111 Sīkāku informāciju sk. "Koronavīrus: Eiropas solidaritāte darbībā", https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/coronavirus-european-solidarity-action_lv.

112 COM(2020) 245 final.

- 113.** Turklāt gaidāmajā Eiropas Farmācijas stratēģijā tiek risināti svarīgi jautājumi, kas gadu desmitiem ir radījuši raizes pacientiem un veselības aprūpes sistēmām, piemēram, zāļu pieejamība un pieejamība par pieņemamu cenu, veselības aprūpes sistēmu ilgtspēja un zāļu trūkums. Tajā ir paredzēts novērtēt pašreizējo sistēmu, lai veicinātu digitalizāciju un inovāciju, jo īpaši neapmierinātu vajadzību apmierināšanai, un ir paredzētas darbības, kas veicina ES rūpniecības konkurētspēju pasaules mērogā. Tā palīdzēs nodrošināt pret krīzēm izturīgu sistēmu, kas jebkādos apstākļos nodrošina piekļuvi drošām, kvalitatīvām un efektīvām zālēm.
- 114.** COM(2020) 727 final.
- 115.** COM(2020) 725 final.
- 116.** COM(2020) 726 final.
- 117.** COM(2020) 682 final.
- 118.** Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (2020. gada 14. janvāris) "Spēcīga sociāla Eiropa taisnīgai pārejai" (COM/2020/14 final). Šī iniciatīva ir apstiprināta Komisijas 2021. gada darba programmā.
- 119.** Garantija jauniešiem ir visu dalībvalstu apņemšanās nodrošināt, lai visi jaunieši, kas jaunāki par 25 gadiem, četros mēnešos pēc kļūšanas par bezdarbniekiem vai formālās izglītības beigšanas saņemtu kvalitatīvu darbu, tālākizglītības, mācekļības vai stažēšanās piedāvājumu.
- 120.** Pakete ir saskaņota ar Eiropas Prasmju programmu un jo īpaši ar Komisijas priekšlikumu Padomes ieteikumam par profesionālo izglītību un apmācību (PIA), kas palīdzēs sniegt cilvēkiem līdzsvarotu zināšanu, prasmju un kompetenču kombināciju, kura nodrošina stingru pamatu noturībai, mūžizglītībai, nodarbināmībai visa mūža garumā, sociālajai iekļaušanai, aktīvam pilsoniskumam un personas attīstībai.
- 121.** COM(2020) 276 final.
- 122.** Daudzi ES pilsoņi, tostarp pilsoņi, kuriem ir dubultpilsonība, arī pastāvīgi dzīvo trešās valstīs.
- 123.** SWD (2018) 273 final.
- 124.** Termins "nepārstāvēts" attiecas uz pilsoņiem, kuru dalībvalstij vai nu nav vēstniecības vai konsulāta trešā valstī, vai arī tā faktiski nespēj sniegt palīdzību.
- 125.** Šīs tiesības ir nostiprinātas LESD 20. panta 2. punkta c) apakšpunktā un 23. pantā, kā arī ES Pamattiesību hartas 46. pantā.
- 126.** Šim nolūkam Eiropas Ārējās darbības dienests izveidoja īpašu konsulāro darba grupu, kas strādā ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un Komisijas Ārkārtas reaģēšanas koordinēšanas centru (ERCC), lai koordinētu repatriāciju.
- 127.** Šie centieni pilsoņiem bija ļoti pamanāmi — vairāk nekā 60 % respondentu, kuri piedalījās atklātajā sabiedriskajā apspriešanā par šo ziņojumu, norādīja, ka viņi bija informēti par repatriācijas lidojumiem, ko dalībvalstis un Eiropas Komisija organizēja tiem ES pilsoņiem, kuri Covid-19 uzliesmojuma laikā atradās trešās valstīs.
- 128.** Šī vērienīgā un vēsturiski unikālā konsulārā sadarbība starp ES dalībvalstīm un ES iestādēm sniedza labumu arī pilsoņiem no partnervalstīm, piemēram, Norvēģijas, Serbijas, Šveices, Turcijas un Apvienotās Karalistes, un arī šo valstu valstspiederīgie tika repatriēti ar ES lidojumiem.
- 129.** Jāņem vērā arī Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES, jo šai valstij ir liels konsulārais tīkls un spējas palīdzēt krīzes situācijās.
- 130.** 2020. gada Eiroparometra aptaujā vairāk nekā 9 no 10 respondentiem (92 %) piekrita, ka tad, ja viņi atrodas valstī ārpus ES, kurā nav viņu valsts konsulāta vai vēstniecības, un ja viņiem ir vajadzīga palīdzība, viņi vēlētos lūgt kādas ES delegācijas atbalstu.
- 131.** Arī atklātā sabiedriskā apspriešana par šo ziņojumu parādīja, ka aptuveni 90 % respondentu atbalstīja domu, ka ES delegācijām vajadzības gadījumā būtu jāspēj palīdzēt ES pilsoņiem trešās valstīs.

#EU4Citizens

ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights_lv

ISBN 978-92-76-22011-4
ISSN 1977-3927
doi: 10.2775/20738